

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Analýza procesu zjednodušování grafiky znaků beletristického textu

The Analysis of Chinese Characters Simplification Process Based on a Beletristic Text

Olomouc 2018, Alžbeta Schügerlová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tereza Slaměňíková Ph.D.

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2016/2017

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Čínská filologie (ČINF)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
SCHÜGERLOVÁ Alžbeta	Moyzesova 1744/1, Púchov	F15861

TÉMA ČESKY:

Analýza procesu zjednodušování grafiky znaků beletristického textu

TÉMA ANGLICKY:

The Analysis of Chinese Characters Simplification Process Based on a Beletristic Text

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. Tereza Slaměnková, Ph.D. - ASH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Práce se bude zaměřovat na analýzu procesu zjednodušování grafiky znaků s využitím na beletristickém textu. Bude se jednat o podrobný rozbor jednotlivých znaků na základě komparace textu ve zjednodušené a nezjednodušené podobě. Úvod práce poskytne teoretický přehled a popis různých způsobů zjednodušování. Následně bude uvádět praktickou aplikaci a rozbor metod na základě využití daného textu a jeho porovnání. Závěr práce se pak bude zaměřovat na frekvenční výskyt jednotlivých způsobů úprav a shrnutí analýzy. Text samotné práce bude doplněn o tabulky prezentující procentuální výskyt různých způsobů zjednodušení a jejich aplikace na dané znaky. Mezi použité metody k provedení analýzy bude primárně sloužit komparace dvou textů, prvního v zjednodušené, druhého v nezjednodušené podobě.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

COULMAS, Florian. Writing Systems. An Introduction to their Linguistic Analysis. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0521782171.

Hanzi Xinxī Zidian[Informační slovník čínských znaků]. Peking 1988.

CHEN, Ping. Modern Chinese. History and Sociolinguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. ISBN 9780521645720.

KUČERA, Ondřej a kol.: Učebnice čínských znaků I. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1119-8.

VOCHALA, Jaromír, Miroslav Novák a Vladimír Pucek: Úvod do čínského, japonského a korejského písma I. Vznik a vývoj. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

ZÁDRAPA, Lukáš a Michaela Pejčochová: Čínské písmo. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1755-0.

Podpis studenta:

Datum:

4.6.2017

Podpis vedoucího práce:

Datum:

7.6.2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité
prameny a literaturu.

V Olomouci dne Podpis

Anotace

Příjmení a jméno autora: Alžbeta Schügerlová

Název katedry a fakulty: Katedra Asijských studií, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Analýza procesu zjednodušování grafiky znaků beletristického textu

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tereza Slaměnková Ph.D.

Rozsah práce: 82 286 znaků

Počet stran: 74

Počet zdrojů: 24

Počet příloh: 2

Klíčová slova: čínské znakové písmo, čínský znak, zjednodušování čínských znaků, metody zjednodušování, reformy čínského znakového písma

Tato bakalářská práce se zabývá zjednodušováním grafiky čínských znaků. Hlavním cílem bylo zjištění zastoupení jednotlivých metod zjednodušení a snížení počtu tahů a prvků v textu. Analýza byla provedena na základě komparace dvou verzí beletristického textu, jednoho psaného ve zjednodušených znacích, druhého v nezjednodušených. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a analytickou. Teoretická část představuje kategorizaci čínského znakového písma, vývoj grafiky a reformy zjednodušování v průběhu 20. století. Analytická část obsahuje analýzu metod zjednodušení a následný pokles počtu tahů a prvků mezi dvěma korpusy, každého o celkovém rozsahu 72 544 znaků. Data jsem zkoumala jak na úrovni repertoáru, tak i souvislého textu. Prokázalo se, že největší zastoupení má na obou úrovních metoda zjednodušení úpravy grafiky, konkrétně fonetické složky. Podíl zjednodušovaných znaků a rovněž i pokles průměrného počtu tahů odpovídá hodnotám analýzy v odborných publikacích, s nimiž byly získané hodnoty srovnávány.

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Tereze Slaměnikové Ph.D. za odborné vedení, hodnotné připomínky a trpělivost při zpracovávání této práce, zejména také za ochotu a vstřícnost při konzultacích.

OBSAH

Anotace	1
Seznam tabulek a grafů.....	8
Seznam zkratk.....	9
Ediční poznámka.....	10
1. ÚVOD.....	11
2. TEORETICKÁ ČÁST	13
2.1 Klasifikace ČZP	13
2.2 Grafika ČZP	14
2.2.1 Tahy	14
2.2.2 Prvky.....	16
2.3 Kategorizace ČZP	18
2.4 Stručný vývoj grafiky ČZP	19
2.5 Zjednodušování ČZP	20
2.5.1 Reformy na počátku 20. století.....	21
2.5.2 Reformy v průběhu 50. - 60. let.....	22
2.5.3. Souhrnná tabulka zjednodušených znaků	23
2.5.4 Metody zjednodušování.....	23
2.5.5 Efektivnost reformy zjednodušování	25
2.5.6 Důsledky reformy	26
3. ANALYTICKÁ ČÁST	27
3.1 Materiály.....	27
3.2 Postup zpracování analýzy.....	28
4. KLASIFIKACE ZNAKŮ	32
4.1. Rozdělení dle Souhrnné tabulky	32
4.2 Roztřídění dle způsobů zjednodušování	34
4.3 Rozbor znaků v rámci kategorií zjednodušení.....	34
4.3.1 Kategorie 1.....	34
4.3.2 Kategorie 2.....	36
4.3.3 Kategorie 3.....	50
5. VYHODNOCENÍ.....	58
5.1. Zastoupení metod zjednodušení dle Su Peichenga	58
5.2 Zastoupení úprav v Souhrnné tabulce.....	61
5.3 Analýza počtu prvků a tahů	62
5.4 Shrnutí výsledků analýzy.....	65

6. ZÁVĚR	68
Resumé.....	70
Seznam literatury	71
Seznam příloh	74

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Ukázka přílohy č. 1: list tahy a prvky ZT.....	30
Tabulka 2: Ukázka přílohy č. 1: list tahy a prvky NT	31
Tabulka 3: Ukázka přílohy č. 2: repertoár UZ.....	33
Tabulka 4: Zastoupení podkategorií: repertoár UZ	60
Tabulka 5: Zastoupení podkategorií: souvislý text UZ	60
Tabulka 6: Zastoupení typů úprav v Souhrnné tabulce: repertoár UZ	61
Tabulka 7: Zastoupení typů úprav v Souhrnné tabulce: souvislý text UZ.....	62
Tabulka 8: Analýza počtu tahů a prvků: repertoár UZ.....	63
Tabulka 9: Analýza počtu tahů a prvků: souvislý text UZ	63
Tabulka 10: Analýza tahů a prvků znaků obsahujících AZS: repertoár UZ.....	64
Tabulka 11: Analýza tahů a prvků znaků obsahujících AZS: souvislý text UZ.....	64
Tabulka 12: Pokles počtu tahů a prvků: repertoár UZ.....	66
Tabulka 13: Pokles počtu tahů a prvků: souvislý text UZ	66
Tabulka 14: Pokles počtu tahů a prvků: repertoáry NZ a ZZ.....	67
Tabulka 15: Pokles počtu tahů a prvků: souvislý text	67
Graf 1: Zastoupení typů vypuštění v repertoáru UZ.....	49
Graf 2: Zastoupení tří základních typů úprav: repertoár UZ	58
Graf 3: Zastoupení tří základních typů úprav: souvislý text UZ	59

Seznam zkratek

Všeobecné zkratky:

AZS	automaticky zjednodušovaná složka
ČZP	čínské znakové písmo
NZ	nezjednodušený znak
ZZ	zjednodušený znak
NT	text v nezjednodušených znacích
ZT	text ve zjednodušených znacích
UZ	znaky, které prošly zjednodušením

Zkratky pro metody úprav grafiky:

DČ	dolní část
FS	fonetická složka
HČ	horní část
HDČ	horní i dolní část
J	jiné úpravy
LČ	levá část
LPČ	levá i pravá část
LRČ	leva rohová část
OTV	ostatní typy vypuštění
PČ	pravá část
PRČ	pravá rohová část
SS	sémantická složka
VNĚČ	vnější část
VNIČ	vnitřní část

Ediční poznámka

K přepisu čínských termínů byla použita výhradně standardní čínská transkripce pinyin 拼音 pīnyīn. V případě prvního výskytu názvů dokumentů, děl nebo vlastních jmen uvádím nejprve český ekvivalent, následně čínské znaky a přepis včetně tónových značek. U opakovaných výskytů termínů pak používám pouze český ekvivalent. Názvy ve znacích jsou ve zjednodušené podobě. Nejednodušené znaky jsou uvedeny pouze u příkladových znaků společně se zjednodušenými. Z důvodu přehlednosti používám pro transkripci jiný typ písma.

1. ÚVOD

Čínské znakové písmo (dále jen ČZP) patří bezpochyby k jedním z nejzajímavějších grafemických systémů na celém světě. Základními grafickými jednotkami tohoto písma jsou grafémy, nazývané také znaky, které měly v minulosti obrázkový charakter. V průběhu historie došlo k vývoji grafické podoby znaků, která byla završena reformou znakového písma ve 20. století. Následkem toho se v současnosti setkáváme se dvěma sadami čínských znaků, a to se znaky zjednodušenými (dále jen ZZ) a nezjednodušenými (dále jen NZ).

Ve své práci se zaměřím na zkoumání jednotlivých metod zjednodušení grafiky znaků. Budu zkoumat jak zastoupení typů úprav grafiky v textu, tak i snížení počtu tahů a prvků v rámci analyzovaného korpusu. Hlavní metodou bude komparace dvou obsahově identických beletristických textů, jednoho psaného ve zjednodušených znacích (dále jen ZT), druhého v nezjednodušených (dále jen NT).

Odborná literatura, ze které budu během své práce čerpat, se zabývá zastoupením metod úprav pouze v rámci inventáře znaků moderní čínštiny. Hlavním cílem a rovněž i přínosem mé práce bude zjistit, jak se úpravy projeví v souvislém beletristickém textu. Moje hypotéza je taková, že výsledky, které získám na základě provedení analýzy, se budou shodovat s hodnotami, které uvádějí odborné publikace.

Tato práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a analytickou. Teoretická část představuje klasifikaci čínského grafemického systému a charakteristiku grafické struktury znaků. Obsahuje také kategorizaci znaků dle jejich původu. První část práce popisuje i stručnou historii vývoje znakového písma a reformy provedené ve 20. století. V souvislosti s nimi jsou uvedeny i jednotlivé metody úprav grafiky a jejich odraz ve znakovém inventáři. Analytická část obsahuje kompletní popis zpracování korpusu, klasifikaci znaků a samotnou analýzu. Klasifikace znaků, které prošly zjednodušením, probíhá ve dvou etapách. První je rozdělení dle příslušnosti k podtabulkám oficiálního soupisu zjednodušovaných znaků, který byl vydán v souvislosti s reformami. Následně provádím rozdělení do kategorií, které vycházejí z dělení uvedeného v odborných publikacích.

K samotné analýze přistupuji ze dvou hledisek. Prvním je zastoupení metod zjednodušení u znaků vyskytujících se v textech a druhým je snížení počtu tahů a prvků mezi tradiční a zjednodušenou podobou znaků. Data zkoumám jak z pohledu repertoáru,

tak i v rámci souvislého textu. Nakonec provádím srovnání s hodnotami uvedenými v odborných publikacích.

Během své práce jsem čerpala z několika českých, ale i zahraničních monografií. Jednou z nich byla kniha L. Zádrapy *Čínské písmo*, která podává široké spektrum informací o tomto typu písma. Co se týče grafiky písma a jeho popisu v teoretické části mé práce, stěžejní byla publikace T. Slaměňkové *Ideogramy v moderní čínštině*. Velmi přínosná byla rovněž kniha D. Uhra *Hanská grammatologie a Učebnice čínských znaků* od O. Kučery, které přinášejí hodnotné informace týkající se tradiční kategorizace. V souvislosti s popisem reforem zjednodušení a jednotlivých metod jsem se opírala z velké části o čínské publikace, především *Úvod do moderní grammatologie* 现代汉字学纲要 xiàndài hànzìxué gāngyào, jejímž autorem je jeden z předních představitelů čínské grammatologie Su Peicheng 苏培城 Sū Péichéng.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Klasifikace ČZP

Písmo je možné definovat jako soustavu grafémů, tedy psaných nebo tištěných grafických znaků, které slouží k zaznamenávání jazyka. Existující písma lze na základě toho, které grafémy označují jazykové jednotky, rozdělit do dvou základních skupin. První představují písma, jejichž jednotlivé grafémy jsou označením pro významové jednotky jazyka (logografický, resp. morfemografický typ písma). Druhou základní skupinou jsou ty, u kterých jednotlivé grafémy reprezentují fonetické jednotky jazyka. Pokud označují slabiky, mluvíme o sylabografickém typu písma; pokud hlásky, o typu fonemografickém.¹

V Číně se už od dávných dob až do současnosti používá čínské znakové písmo (dále jen ČZP), jehož grafické symboly nazýváme čínskými znaky. Na základě toho, že je chápeme jako symboly reprezentující určité jazykové jednotky, je můžeme označit obecným pojmem grafémy.² V počátcích svého vývoje mělo písmo obrázkový charakter. Jednotlivé grafémy, neboli piktogramy, odrážely okolitý svět, jeho jevy a případně i předměty ve stylizované podobě.³ Dnes už však ve velké míře čínské znaky odkazují na původní obrázkový význam jen vzdáleně nebo vůbec.⁴

Nejmenší významovou jednotku ČZP zvanou sémém, která je vázána na určitý zvuk, nazýváme morfém. Ten ve velké většině případů zaznamenáváme jedním grafémem. Základní fonologickou jednotkou je slabika (sylobém). Většina morfémů pak odpovídá, co se týče zvukové úrovně, jedné slabice. Charakteristické jsou situace, kdy jeden grafém čteme jako jednu slabiku. Současně je však i nositelem přinejmenším jednoho uceleného významu.⁵

¹ VOCHALA 1989: 3

² UHER 2013: 39

³ COULMAS 2013: 1

⁴ KÉKI 1975: 59

⁵ ZÁDRAPA 2009: 37

ČZP tedy označujeme jako grafemický systém logo-morfemografického typu.⁶ Nelze jej označit za typ čistě logografický, jelikož v tomto systému jednotky zapisují především celá slova. V dnešní době je k zapsání čínských slov zapotřebí více znaků a velké množství slov již ztratilo původní samostatnost. V praxi to znamená, že mohou být zapsány pouze ve spojení s jinými znaky, aby utvořily složená slova. Co se týče morfemografického typu, tyto písmena zapisují morfémy základními jednotkami. ČZP proto stojí na pomezí písma morfemografického a logografického typu.⁷

2.2 Grafika ČZP

ČZP je charakteristické tříúrovňovou grafickou strukturou. Nejmenší jednotky, které tvoří znak, se nazývají tahy 笔画 *bǐhuà*. Podstatnou vlastností tahu je, že je psán bez přerušení.⁸ Jednotlivé tahy se pak spojují do větších celků, prvků 部件 *bùjiàn*, které pak po opětovném spojování tvoří znaky 汉字 *hànzì*.⁹ Tahům i prvkům se budu věnovat dále v podkapitolách.

2.2.1 Tahy

Názory různých grammatologů na grafickou podobu tahů a jejich počet se rozcházejí. Je to způsobeno pohledem daného autora na tuto problematiku, znakový inventář zůstává stejný bez ohledu na subjektivní názor na dělení. A právě to se odvíjí od rozhodnutí, které tahy vyčlenit jako samostatné a které jsou součástí pouhé modifikace tahů základních.¹⁰

Nejčastěji se však názory přiklání k počtu pěti nebo šesti tahů. Pracovní výbor pro jazyk a písmo ČLR (dále jen Pracovní výbor) vydal tzv. *Normativní pořadí tahů běžně používaných znaků moderní čínštiny* 现代汉语通用字笔顺规范 *xiàndài hànyǔ*

⁶ VOCHALA 1989: 9

⁷ ZÁDRAPA 2009: 38

⁸ ZÁDRAPA 2009: 67

⁹ KUČERA a kol. 2009: xii

¹⁰ ZÁDRAPA 2009: 67

tōngyòng zì bǐshùn guīfàn (dále jen norma). Od roku 1994, kdy byl tento dokument vydán, představuje závaznou normu. Zároveň bylo u celkového počtu inventáře 7 000 běžně užívaných znaků 通用字 tōngyòngzì (dále jen inventář) ustaveno pořadí psaní jednotlivých tahů. V úvodu normy je nadefinováno pět základních tahů: vodorovný tah 一 横 héng, svislý tah 丨 竖 shù, levý tah 丿 撇 piě, bodový tah 丶 点 diǎn a zahnutý tah ㇇ 折 zhé.¹¹

Su Peicheng vytvořil stastiky, které uvádí, že v rámci inventáře mohou být znaky tvořeny nejméně jedním tahem (např. číslovka „jedna“ 一 yī) a nejvíce třiceti šesti tahy (konkrétně „mít ucpaný nos“ 龔 nòng). Z pohledu celkového počtu znaků, mimo sedmitisícovou tabulku normy, existuje však znak s ještě větším počtem tahů. Grafém skládající se ze čtyř komponentů „drak“ 龍 lóng je tvořen šedesáti čtyři tahy. Tento grafém s významem „hovorný“ se však vyznačuje v rámci používání jako rarita a spíše než v praxi je možné setkat se s ním ve slovnících.¹²

Když se podíváme na problematiku tahů z hlediska četnosti a jejich zastoupení ve znacích, zjistíme, že v rámci inventáře připadá v průměru na jeden znak 10,75 tahu a nejvíce grafémů je tvořeno devíti tahy.¹³ Co se týče NZ, počet byl markantně vyšší - v průměru až 16 tahů na grafém.¹⁴

Zvážíme-li i jiné publikace, zjistíme, že názory jak na základní počet tahů, tak jejich typy nejsou jednotné. Například David Uher ve své publikaci *Hanská grammatologie* (2013: 40) uvádí téměř všechny základní tahy tak, jak je popisuje norma, avšak s rozdílem, že místo zahnutého tahu 折 zhé nabízí jinou variantu - pravý tah ㇇ 捺 nà. Jiná publikace (Liu Xun a kol. 2003: 11) naopak představuje až 6 základních nejmenších grafických jednotek. Jeho dělení zahrnuje všechny tahy tak, jak je uvádí Uher (2013: 40). Navíc však přidává i stoupavý tah ㇇ 提 tí. Li ve své knize *Chinese Calligraphy and Writing* (2009: 41) v přehledu popisuje nejen pět základních tahů dle normy, ale navíc také stoupavý tah ㇇ 提 tí a tah hákový 丨 钩 gōu.

¹¹ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 18

¹² ZÁDRAPA 2009: 70

¹³ SLAMĚNÍKOVÁ 2013:18

¹⁴ ZÁDRAPA 2009: 71

Zádrapa (2009: 68) nicméně zmiňuje, že tento hákový tah je možné považovat za variantní podobu svislého tahu. V rámci inventáře tahů existují ještě odvozené tahy, se kterými se můžeme setkat v související odborné literatuře. Vznikají skládáním derivací ze základních tahů.¹⁵

Jednotlivé znaky jsou psány tah po tahu. V čínských školách se děti učí psát znaky na základě striktních pravidel, které vkládají do psaní znaků a jednotlivých tahů systematickosti.¹⁶ Dodržování těchto pravidel, které souvisí především se směrem psaní, je nutné ke správné realizaci základních tahů.¹⁷ Základních pravidel je vymezených pět: při psaní bodového tahu směřuje tah z vrchní části směrem dolů a zároveň zleva doprava; svislý tah směřuje po vertikální ose shora dolů; vodorovný tah po horizontální ose z levé strany do pravé; levý tah zprava doleva a šikmo; a směrem dolů píšeme také pravý tah, zleva doprava.¹⁸

2.2.2 Prvky

Prvky tvoří základní strukturní jednotku čínských grafémů.¹⁹ Mohou být používány jako samostatný grafém, ale většinou se vyskytují jako jejich součásti.²⁰ Stanovení univerzálních kritérií pro vymezení hranic prvků avšak zůstává jedním z nejdiskutovanějších témat vztahujících se k problematice čínských znaků. V roce 2009 byl Pracovním výborem vydán *Normativní seznam prvků frekventovaných znaků a jejich názvů* 现代常用字部件及部件名称规范 xiàndài chángyòng zì bùjiàn jí bùjiàn míngchéng guīfàn. Ten vymezuje 524 základních prvků včetně příkladových znaků a jejich názvů v čínštině. Právě na základě této selekce byly ustaveny i základní postupy rozkladu jednotlivých znaků na prvky.²¹

Jednotlivé prvky se spojují a vytvářejí tak celé znaky 整字 zhěng zì. V souvislosti s počtem prvků pak lze grafémy rozdělit do dvou skupin. Pokud jsou znaky tvořeny pouze jedním prvkem, nazývají se jednoduché znaky 独体字 dútǐ zì

¹⁵ UHER 2013: 41

¹⁶ SUN 2006: 108

¹⁷ UHER 2013: 41

¹⁸ KUČERA a kol. 2005: xii

¹⁹ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 18

²⁰ KUČERA a kol. 2005: xii

²¹ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 18

(např. „práce” 工 gōng). V případě, že jsou tvořeny dvěma a více prvky, označují se jako znaky složené 合体字 hētǐ zì (např. „květ” 花 huā).²² Z pohledu počtu prvků jsou znaky tvořeny nejčastěji jedním, dvěma nebo třemi prvky.²³

Znaky je možné dělit na jednotlivé prvky dvěma způsoby: postupným rozkládáním nebo přímým rozkladem. Příkladem první metody je rozklad znaku „jazyk” 语 yǔ. V rámci dělení 1. stupně se dělí na 讠 v levé části a 吾 v pravé. V 2. stupni se pak tato levá část dále člení na 五 a 口. Metoda dekompozice přímým rozkladem znamená rozložit znak bezprostředně na jednotlivé prvky, v tomto případě na 讠 吾 口.²⁴ Prvky, které již není možné dále dělit, jsou označovány jako základní prvky 基础部件 jīchǔ bùjiàn.²⁵

V rámci členění umístění prvků uvádí Kučera (2005: xiii) tři základní struktury: vertikální („velmi” 很 hěn, „děkovat” 谢 xiè); horizontální („hvězda” 星 xīng, „(být) voňavý” 香 xiāng) a centrální („vnitřní” 内 nèi, „ptát se” 问 wèn). První struktura představuje zobrazení, kdy zastávají prvky v grafice pozici vedle sebe. Horizontální struktura se naopak vztahuje na uspořádání prvků nad sebou a poslední, centrální typ struktury, se vyznačuje obklopováním jednoho prvku jiným.

Při psaní jednotlivých znaků je třeba mít na paměti zachování pravidel jak správného směru tahů, tak i jejich pořadí. Stejně tak je nutné dbát pravidel psaní prvků ve znacích: nejprve píšeme levý prvek, pak pravý („způsob” 样 yàng); jako první píšeme horní prvek, pak dolní („hvězda” 星 xīng); nejprve píšeme vnější prvek, až pak následuje vnitřní („pole” 田 tián); postranní prvky píšeme až po prvku nacházejícím se uprostřed znaku („zařizovat” 办 bàn).²⁶

²² CHEN 1999: 137

²³ KUČERA a kol. 2005: xiii

²⁴ LIU 2017: 111

²⁵ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 19

²⁶ TAMTÉŽ: xiii

2.3 Kategorizace ČZP

Jedním z nejdůležitějších děl vědní disciplíny grammatologie, které ovlivnil její vývoj až dodnes, je bezpochyby monografie zvaná *Výklad významu obrysových a rozboru struktury odvozených znaků*²⁷ 说文解字 *Shuōwén jiězì*. Vytvořil jej významný hanský filolog Xu Shen 许慎 *Xǔ Shèn*, který jako první v díle systematicky popsal šest druhů znaků 六書 *liù shū*. Jednotlivé kategorie vypovídají o tom, jakými způsoby byly jednotlivé znaky vytvořeny a jak se v nich reflektují slova, která se jimi zaznamenávají.²⁸ Jedná se o tyto kategorie:

1. piktogramy 象形 *xiàngxíng*: do této kategorie spadají znaky, které svým tvarem připomínají objekty, jejichž význam zapisují, např. „hora” 山 *shān* nebo „voda” 水 *shuǐ*.²⁹
2. symboly 指事 *zhǐshì*: jedná se o grafémy, jenž svou grafickou podobou zachycují abstrakta, např. „nahore” 上 *shàng* a „dole” 下 *xià*.³⁰ Tyto znaky byly vytvářeny na základě dvou principů. Buďto bylo k vyjádření významu použito symbolických tahů, jako je to u výše uvedených příkladových znaků, nebo došlo k přidání rozlišovacího tahu nebo prvku k již existujícímu piktogramu, např. „střed” 中 *zhōng* (význam naznačuje prostřední tah procházející zbývajících částí grafému).³¹
3. ideogramy 会意 *huìyì*: tyto znaky jsou tvořeny dvěma sémantickými složkami, které společně tvoří význam grafému. Např. složky „zastavit” 止 *zhǐ* a „zbraň” 戈 *gē* utvářejí ve spojení znak „bojový” 武 *wǔ*. Znak „důvěra” 信 *xìn* se zase skládá z komponentů „člověk” 人 *rén* a „mluvit” 言.³²

²⁷ Český překlad názvu tak, jak jej uvádí Uher (2013: 16)

²⁸ ZÁDRAPA 2009: 44-45

²⁹ CHEN 1999: 133

³⁰ TAMTÉŽ: 133

³¹ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 27

³² WANG 2015: 4-5

4. fonogramy 形声 *xíngshēng*: znaky tohoto typu jsou charakteristické tím, že obsahují jak sémantickou složku, která naznačuje význam (determinativ), tak i složkou fonetickou, která naznačuje výslovnost (fonetikum). Např. grafém „řeka” 河 *hé* je tvořen sémantickou složkou „voda” 氵 *shuǐ* na levé straně, a fonetickou složkou „mocht” 可 *kě* na straně pravé.³³
5. výpůjčky 假借 *jiǎjiè*: jedná se o slova, které původně neměly psanou formu nebo byla jejich grafická podoba příliš složitá.³⁴ Pro jejich zaznamenání bylo tedy využito již existujících grafémů na základě stejné nebo alespoň podobné výslovnosti.³⁵ Mezi znaky tohoto typu řadíme např. „já” 我 *wǒ*, který je v dnešní době zapisován původním piktogramem halapartny.³⁶
6. variety 转注 *zhuǎnzhù*: vysvětlení této kategorie zůstává nejasné. Nejčastěji je však přijímáno tvrzení, že se jedná o grafémy, které vznikly na základě drobných úprav jiných znaků a zároveň slouží k zapsání slov, mezi nimiž převládá vztah odvození.³⁷ Xu Shen jako příklad uvádí znaky „starý” 老 *lǎo* a „stařec” 考 *kǎo*. Z hlediska fonetiky i významu jsou si znaky blízké, ale typ kategorie slouží pouze k popsání vztahu mezi nimi.³⁸

2.4 Stručný vývoj grafiky ČZP

Za nejstarší památky dokazující existenci ČZP jsou považovány nápisy na krunýřích a většebných kostech 甲骨文 *jiǎgǔwén*, jejichž vznik je datován až do období dynastie Shang (cca 1600 - 1050 př. n. l.).³⁹ Současně vznikají i první zápisy znaků na bronzích 金文 *jīnwén*, které sloužily k zaznamenávání událostí, při jejichž

³³ TAMTÉŽ: 5

³⁴ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 31

³⁵ KUČERA a kol. 2005: xv

³⁶ ZÁDRAPA 2009: 57

³⁷ TAMTÉŽ: 58

³⁸ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 32

³⁹ ZÁDRAPA 2009: 104

příležitosti byly odlity.⁴⁰ Jednou z nejdůležitějších památek ČZP jsou rovněž i nápisy na kamenných bubnech 石鼓文 *shí gǔ wén*, které popisují loveckou výpravu panovníka.⁴¹ Proces formalizace grafiky a systematizace její struktury je možné pozorovat už u většího písma 大篆 *dà zhuàn*, které slouží jako souhrnné označení pro písma té doby.⁴² Z toho pak vycházel i grafický styl, který byl označován jako malé pečetní písmo 小篆 *xiǎo zhuàn*.⁴³ Za vlády dynastie Han (206 př. n. l. - 220 n. l.) došlo k rozšíření úřednického písma 隶书 *lì shū*, v jehož grafice můžeme nalézt paralelu se současně používanými znaky. Vývoj grafiky byl završen vzorovým písmem 楷书 *kǎishū* a používá se do současnosti. Po boku oficiálních stylů se objevily i dva variantní styly, určité druhy rychlopisu, kurzivní písmo 行书 *xíngshū* a konceptní písmo 草书 *cǎoshū*.⁴⁴

2.5 Zjednodušování ČZP

Jednou z nejdůležitějších částí historie čínského grafemického systému je proces zjednodušování.⁴⁵ Období 50. let 20. století sebou neslo poslední zásadní zjednodušení v procesu vývoje grafiky ČZP. Zavádění zjednodušených znaků s sebou neslo snížení počtu tahů a počátek procesů unifikace tiskacího písma.⁴⁶

V současnosti se setkáváme s ČZP ve dvou podobách. V Singapuru a v ČLR se používají tzv. zjednodušené znaky 简体字 *jiǎntǐzì*, které vznikly jako následek reformy v průběhu 20. století.

⁴⁰ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 15

⁴¹ KUČERA a kol. 2005: 36

⁴² SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 15

⁴³ VOCHALA 1989: 20

⁴⁴ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 16

⁴⁵ MA 2013: 48

⁴⁶ YANG 2008: 116

Znaky nezjednodušené sady, která se dnes používá na Taiwanu a v jiných oblastech, které nespádají pod správu ČLR, se nazývají tradiční, nebo také nezjednodušené znaky 繁体字 *fántǐzì*.⁴⁷ Problematice zjednodušování se budu věnovat dále v podkapitolách.

2.5.1 Reformy na počátku 20. století

Snahy o reformu ČZP jsou už od počátku úzce spjaty s modernizací Číny a se snahami o zvýšení úrovně gramotnosti a vzdělání obyvatel. V roce 1909 vydal redaktor časopisu *Vzdělání* Lu Feikui 陆费逵 *Lù Fèikuí* článek *Při obecném vzdělávání by se měla používat prostopsaní* 普通教育应当采用俗体字 *pǔtōngjiàoyù yīngdāng cǎiyòng sùtǐzì*⁴⁸, ve kterém mluví o výhodách tohoto přístupu.⁴⁹ Největší rozmach ideje zjednodušování nastal po Májovém hnutí 4. května 1919, kdy reakcí na tento koncept byla vlna souhlasu v řadách intelektuálů.⁵⁰

V průběhu 20. let se k jeho názoru přiklání další publicisté a autoři. V roce 1920 lingvista Qian Xuantong 钱玄同 *Qián Xuántóng* publikoval v časopise *Nové mládí* *Návrh snižování počtu tahů čínských znaků* 成少汉字笔画的提议 *chéngshǎo hànzi bǐhuà de tíyì*, o kterém se domníval, že je nezbytný v souvislosti s procesem zjednodušování. O tři roky později vydává Hu Shi 胡适⁵¹ *Húshì* v měsíčníku *Naše řeč* návrh, ve kterém zdůrazňuje potřebu nahrazení starých a obtěžujících znaků novými, upravenými. V roce 1934 se objevuje další článek, tentokrát od učence Chen Wangdao 陈望道 *Chén Wàngdào*, který rovněž svým článkem v žurnálu *Jazyk literatury a lidu* podporuje myšlenku posouvání procesu zjednodušení směrem kupředu.⁵²

⁴⁷ ZÁDRAPA 2009: 33

⁴⁸ Nestandardní znaky 俗体字 *sùtǐzì* byly využívány k prostopsaní, jejich používání bylo pohodlné a jednoduché. (YANG 2008: 116)

⁴⁹ ZÁDRAPA 2009: 164

⁵⁰ MA 2013: 49

⁵¹ Jedna z vedoucích osobností Hnutí za novou kulturu. (ZÁDRAPA 2009: 165)

⁵² MA 2013: 49

2.5.2 Reformy v průběhu 50. - 60. let

V roce 1949 byl zřízen vládní orgán zabývající se reformou ČZP a šíření standardní čínštiny, který byl později přejmenován na *Čínský výbor pro reformu písma* 中国文字改革委员会 zhōngguó wénzì gǎigé wěiyuánhùi (dále jen Výbor).⁵³ V roce 1951 zkomponoval *První seznam zjednodušených znaků* 第一批简本字表 dìyīpī jiǎnběnzì biǎo, který obsahoval 555 grafémů a vydalo jej Ministerstvo školství.⁵⁴ Tvůrci se zaměřili především na systematické přerozdělování znaků, jejich úspořádání a zkoumání. O tři roky později vydal Výbor *Návrh plánu na zjednodušení čínských znaků* 汉字简化方案草案 hànzi jiǎnhuàfāng'àn cǎo'àn (dále jen Návrh).⁵⁵ Obsahoval celkem 798 zkrácených znaků, přibližně 400 variantních podob, které se měly zcela přestat používat a seznam zkracovaných prvků pro účely rukopisu. Roku 1955 se znaky z dokumentu dostaly do oběhu na zkušební provoz ve více než 50 tiskovinách.⁵⁶

V průběhu let 1954 a 1955 byl ještě Návrh na základě připomínek několikrát poopraven. Výbor modifikoval tři radikály - „zlato” 金 jīn, „ryba” 鱼 yú a „pták” 鸟 niǎo. Následně vykonal revizi tří grafémů a jejich původních podob: „poschodí” 娄 lóu (婁, 樓), „úplný” 彻 chè (徹, 澈) a „skladiště” 仓 cāng (倉, 艙).⁵⁷ Grafická podoba znaků Návrhu se v hrubých obrysech zachovala do současnosti.⁵⁸ V roce 1956 obsahoval Návrh celkem 515 zjednodušených znaků a seznam 54 automaticky zjednodušovaných složek (dále jen AZS).⁵⁹ Ty se automaticky upravují ve všech znacích, ve kterých se vyskytují.⁶⁰

⁵³ SLAMĚNÍKOVÁ 2017: 30

⁵⁴ ZHAO 2008:45

⁵⁵ MA 2013: 50

⁵⁶ ZÁDRAPA 2009: 166

⁵⁷ SU 2001: 114

⁵⁸ ZÁDRAPA 2009: 167

⁵⁹ SUN 2006: 28

⁶⁰ ŠVARNÝ 2001: 28

2.5.3. Souhrnná tabulka zjednodušených znaků

Na základě Návrhu pak v roce 1964 publikoval Výbor *Souhrnnou tabulku zjednodušených znaků* 简化字总表 jiǎnhuàzì zǒngbiǎo (dále jen Souhrnná tabulka).⁶¹

Souhrnná tabulka se dělí na tři podtabulky. První původně obsahovala 352 znaků, které se nevyskytují jako složky jiných grafémů. Do druhé tabulky jich bylo přiřazeno 132 společně se 14 automaticky zjednodušovanými radikály, které se mohou vyskytovat jako složky jiných znaků. Ve třetí bylo dohromady 1 754 grafémů a jejich charakteristickým rysem je zjednodušení na základě uplatnění principů ve druhé tabulce. Uvádí se, že Souhrnná tabulka obsahoval dohromady 2 238 znaků. Skutečný počet se však vyznačuje odchylkou, kterou má na svědomí opakovaný výskyt znaků „podepsat” 签 qiān a „vousy” 须 xū. Ve skutečnosti tedy obsahovala 2 236 grafémů.⁶²

V roce 1986 byla vykonaná revize dokumentu, která zahrnovala dodatečnou úpravu některých znaků.. Následkem úprav se počet znaků první tabulky zredukoval na 350 a třetí na 1 753. Finální podoba tedy obsahuje 2 235 znaků.⁶³

2.5.4 Metody zjednodušování

Su (2001: 116-117) zdůrazňuje potřebu transformace čínského znakového systému krok za krokem. V souvislosti s tímto tvrzením uvádí i základní způsoby zjednodušení znaků a jejich původ. U všech dělení uvádím v závorce i příkladový znak v obou podobách.

⁶¹ MA 2013: 50

⁶² SU 2001: 114

⁶³ MA 2013: 52

Dle původu se grafémy dělí do čtyř základních skupin:

1. archaické podoby znaků

- grafémy, které mají kořeny v počátečních stádiích písma („následovat” 从 從 cóng)
 - jednodušší různopsaní⁶⁴ („opustit” 弃 棄 qì)
 - archaické výpůjčky („teprve” 才 纔 cái)
2. znaky vyskytující se v populárních v tiscích („hlas” 声 聲 shēng)
3. znaky zjednodušené na základě podoby v konceptním písmu („kniha” 书 書 shū)
4. nové grafémy („chránit” 护 護 hù)

Co se týče metod zjednodušení, uvádí Su (2001: 116-117) tři základní dělení. Dvě pak dělí na další podkategorie:

1. Vypuštění částí znaku

- vypuštění jedné části („tyč” 杆 桿 gǎn)
- dvou částí („vyřizovat” 办 辦 bàn)
- rohové části („vzhled” 样 樣 yàng)
- vnitřní části („pokojný” 宁 寧 níng)
- vnější části („otvírat” 开 開 kāi)
- ostatní typy vypuštění (které není možné přiřadit k žádnému z již výše uvedených typů) („bohatý” 丰 豐 fēng)

2. Modifikace grafiky grafému

- změna na pozici determinativu („soda” 硷 鹼 jiǎn)
- změna na pozici fonetika („nést” 担 擔 dān)

⁶⁴ Z důvodu problematického překladu čínského ekvivalentu uvádím název této kategorie tak, jak jej uvádí Zádrapa (2009: 168)

- změna na pozici determinativu i fonetika („(být) překvapený 惊 驚 jīng)
- úprava na základě principů vytváření ideogramů („prach” 尘 塵 chén)
- zachování základních obrysů původního grafému („želva” 龟 龜 guī)
- nahrazení části grafému symbolem („oblast” 区 區 qū)

3. Nahrazení celého znaku výpůjčkou („údolí” 谷 穀 gǔ)

Jednotlivými kategoriemi a příkladovými znaky základního rozdělení do tří skupin se budu podrobněji věnovat v analytické části své práce.

2.5.5 Efektivnost reformy zjednodušení

Jedním z nejmarkantnějších důsledků procesu zjednodušení bylo snížení počtu tahů jednotlivých znaků. Souhrnná tabulka z roku 1986 obsahuje 2 235 znaků o celkovém počtu 23 025 tahů. V průměru tedy připadá 10,3 tahů na grafém. Když se na Souhrnnou tabulku podíváme z pohledu nezjednodušených znaků, zjistíme, že původních 2 261 grafémů bylo tvořeno dohromady 36 236 tahy. V průměru vychází na jeden nezjednodušený znak 16 tahů. V důsledku reformy se tak snížil průměr o 5,7 tahu na grafém.⁶⁵ Celkově byl snížen i počet znaků, a to z důvodu sloučení dvou nebo více původních podob do jednoho nového znaku.⁶⁶ *Tabulka frekventovaných znaků* 现代汉语常用字表 xiàndài hànyǔ chángyòng zì biǎo, která byla sestavena v roce 1988, zahrnuje celkově 3 500 grafémů (dále jen frekventovaných znaků) rozdělených do dvou skupin: 2 500 frekventovaných 常用字 chángyòng zì a 1 000 méně frekventovaných 次常用字 cìchángyòng zì.⁶⁷ Na základě analýzy se zjistilo, že v rámci první skupiny bylo na základě principů uplatněných v Souhrnné tabulce zjednodušených 857 grafémů (34,28 %).

⁶⁵ MA 2013: 53

⁶⁶ SU 2001: 118

⁶⁷ SLAMĚNÍKOVÁ 2013: 20

V případě méně frekventovaných se zjednodušilo 287 znaků (28,7 %). Po sečtení údajů zjistíme, že z celkového počtu 3 500 frekventovaných znaků podleho zjednodušení 32,69 %.⁶⁸

2.5.6 Důsledky reformy

Zjednodušení s sebou přineslo mnoho pozitivních dopadů, ale také úskali spojených s používáním v praxi. Mezi výhody patřila kromě snížení celkového počtu znaků a tahů také větší srozumitelnost a lepší rozlišení některých grafémů, např. „forma” 態 *tài* a „hasnout” 滅 *miè*. Grafické struktury upravených znaků 态 a 灭 jsou ve srovnání s původními podobami mnohem jednodušší a díky jednotlivým komponentům lehčí na rozeznání výslovnosti.⁶⁹ Naproti tomu jedním z největších problémů byl nárůst míry homonymie, kdy metoda nahrazení výpůjčkami vedla k vytvoření znaků s více výslovnostmi a případně i tóny, např. „lano/jemný” 纤 *qiàn/xiān* a „povzdechnout/žádat” 吁 *xū/yù*.⁷⁰ U některých znaků došlo k oslabení fonetické funkce, jak tomu došlo u grafému „ohlédnout se” 顾 (顧) *gù*. Další problematickou oblast tvoří i znaky zjednodušené z konceptního písma, jelikož některé z nich jsou po zjednodušení graficky zcela odlišné, např. „speciální” 专 *zhuān* (專) a „zemědělství” 农 *nóng* (農). Navíc se zjednodušené podoby tohoto typu nemohou dále dělit na menší prvky. Tím, že vystupují jako prvky samostatně, se zvětšil i celkový počet prvků v rámci znakového inventáře.⁷¹

⁶⁸ MA 2013: 53

⁶⁹ SU 2001: 118

⁷⁰ YANG 2008: 118

⁷¹ SU 2001: 118-119

3. ANALYTICKÁ ČÁST

Tato kapitola je věnovaná analýze, která tvoří stěžejní část této bakalářské práce. Jejím předmětem bude analýza možných způsobů grafické úpravy znaků a vytvoření statistiky jednotlivých úprav v textu ve dvou verzích. Korpus, na jehož základě analýza probíhala, tvoří beletristický text, který splňuje nadefinované podmínky, o nichž se budu zmiňovat dále v podkapitole. Mým hlavním záměrem bude pak komparace počtu tahů a prvků jak v repertoáru použitých znaků, tak i v souvislém textu, a následně výpočet snížení jejich hodnot na základě srovnání obou verzí textu. Samotná analýza se tedy dá rozdělit do tří hlavních kroků: analýza zastoupení různých typů zjednodušení v textu a komparace počtu tahů a prvků v ZT a NT.

3.1 Materiály

Úplně prvním krokem k vytvoření analýzy mé práce bylo nalezení vhodného korpusu, který splňoval několik kritérií. Jde o beletristický text, konkrétně sbírku povídek taiwanské autorky San Mao 三毛 Sān Máo, *Příběhy ze Sahary* 撒哈拉的故事 Sāhālā de gùshi. Kniha byla publikovaná v roce 1976 a v Číně a na Taiwanu se prodalo přes 10 milionů kopií.⁷² Právě tato kniha splňuje do vysoké míry podmínku příslušnosti díla k moderní, pokud možno populární literatuře. Vybrané dílo tvoří autobiografické příběhy, které jsou psány hovorovým jazykem. To má za následek vytváření vět za použití znaků, které odpovídají běžné slovní zásobě, bez odborných termínů či méně frekventovaných slov. Dalším krokem bylo nalezení textů vybraného díla psaných v ZZ a NZ.

Abych zjistila informace o počtu tahů a prvků, které jsem později v průběhu zpracování přidělila každému ze znaků, použila jsem k dohledání těchto počtů *Informační slovník čínských znaků* 汉字信息字典 Hànzì xìnxī zìdiǎn (dále jen informační slovník). Tento výkladový slovník poskytuje široké spektrum informací týkajících se nejen samotné grafiky znaků, ale také statistik zastoupení grafických struktur, počtu tahů, prvků apod. Jak jsem během vytváření tabulky zjistila, prvek znaku je těžko definovatelná jednotka. Právě tento slovník uvádí u každého znaku jeho

⁷² WARD 2017: 4

strukturu formou dekompozice na jednotlivé prvky, jejich počet a rovněž počet tahů. V příloze pak uvádí kompletní Souhrnnou tabulku společně s krátkým výkladem průběhu reformy zjednodušování a s vysvětlením obsahu jednotlivých částí Souhrnné tabulky.

3.2 Postup zpracování analýzy

V počáteční fazi zpracování jsem si za účelem vypracování všech průběžných, ale i závěrečných statistik nadefinovala dvě perspektivy, na základě kterých jsem prováděla jednotlivé výpočty. Ve spojitosti s abstraktností jednotek se mezi klíčové pojmy korpusové lingvistiky řadí termíny token a type. Token zastupuje výskyt jednotlivých forem textu, tj. v mém případě všechny znaky. Naproti tomu type označuje každý token v daném textu v jedinečném tvaru, tj. různé znaky bez opakování.⁷³ Pro účely své analýzy budu používat pojmy, které budou odkazovat na výše uvedené odborné termíny, a to znaky souvislého textu pro token a repertoár různých znaků pro type.

Každý z textů tvořících korpus pro analýzu obsahuje **72 544** znaků (dále jen souvislý text). Po srovnání obou verzí jsem za pomoci elektronického nástroje generování znaků z korpusu získala seznam všech znaků zastoupených v textu samostatně bez opakování, a společně s ním i počet výskytů v textech. Co se týče ZT, obsahoval **2 275** různých znaků (dále jen repertoár ZZ). Nejfrekventovanějším znakem byla partikule 的 s 2 904 výskyty a tvořila tak 4% celého textu. Znaků s nejmenší mírou výskytu, 1, bylo 407. Svým zastoupením ve statistice tvořil každý z nich 0,0014 % textu. Na druhou stranu NT obsahoval **2 320** neopakujících se znaků (dále jen repertoár NZ). Stejně jako v druhé podobě textu, i zde byla nejfrekventovanější partikule 的 se stejným počtem výskytu, jelikož tento znak neprošel během reformy zjednodušením. Znaků, které se v textu vyskytovaly pouze jednou, bylo v tomto případě 422. Rovněž zastupovaly v korpusu 0,0014 %.

Je důležité povšimnout si rozdílu v počtu znaků obou repertoárů. V průběhu reformy nastaly případy, kdy neměl zjednodušený znak původně jen jednu grafickou formu, ale vznikl sloučením dvou podob. Například znak 脏 zāng / zàng.

⁷³ ČERMÁK 2017: 47

Je možné vyslovovat jej jak ve čtvrtém, tak v prvním tónu. To je způsobeno právě sloučením dvou různých původních znaků „špinavý” 髒 zāng a „vnitřní orgány” 臟 zàng. 13 znaků v repertoáru ZZ bylo upraveno sloučením původních znaků. V jednom případě šlo dokonce o sloučení tří nezjednodušených podob, a to u znaku „opakovat se” 复 fù, jehož současná grafická podoba byla vytvořena úpravou znaků „,,odpovědět” 覆 fù, „opakovat” 複 fù a „vrátit” 復 fù. V některých případech došlo u NT k použití obou podob znaků, jak ZZ, tak NZ. Tento jev bylo možné pozorovat např. u znaku „naděje” 愿 yuàn. Zatímco v jednotlivém zastoupení se v ZT objevuje 20krát, NT obsahuje 19 znaků v podobě 願 a 1 znak 愿.

Posledním faktorem, který ovlivnil odlišný počet v rámci repertoárů ZZ a NZ, bylo použití různých znaků na různých místech v textu. Jedná se například o znaky „sestavovat” 拼 pīn a „střílet” 射 shè. Ve ZT se 拼 vyskytuje 14krát, zatímco v NT 2krát. Když porovnáme oba texty, zjistíme, že NT na místech, kde by mohl být zapsán i tento znak, využívá variantní podobu 拚 pīn. Navíc se vyskytuje i na dalších pozicích, dohromady tedy figuruje na 19. Ta stejná varianta se pak vyskytuje i v ZT, ale v počtu 7. Když pak sečteme výskyt obou variantních podob v ZT a NT, zjistíme, že jejich počet je rovný 21. V případě znaku 射 shè šlo o podobný jev. Po srovnání repertoárů ZZ a NZ se ukázalo, že v NT se nachází tento znak 4krát, naproti tomu v druhé verzi o 1 méně. Po podrobném přezkoumání jsem zjistila, že na pozici ve větě, která tvořila rozdíl v počtu, byl v NT místo tohoto znaku použitý jiný, a to „bít” 打 dǎ. Tuto „záměnu” odůvodňuje kontext věty, jelikož byly oba znaky použity ve spojení s grafémem „brána” 门 mén. Společně tak tvořily význam „střílet na bránu” a oba znaky tak splňovaly stejnou významovou funkci.

Po vygenerování dvou repertoárů NZ a ZZ jsem vytvořila srovnání v tabulce Excel, abych zjistila, které znaky prošly zjednodušením. Toto označení bylo klíčové pro pozdější vytvoření seznamu znaků k analýze úpravy grafiky. Každému znaku jsem pak přidělila počet tahů a prvků dle informačního slovníku. Z praktických důvodů a také za účelem co nejlepší přehlednosti jsem vytvořila dva listy v tabulce Excel, která tvoří Přílohu č. 1. První list uvádí znaky vyskytující se ZT, druhý pak v NT. Každému znaku jsem přidělila počet prvků a tahů za použití výše uvedeného slovníku. Právě tento krok v rámci vytvoření analýzy byl časově nejvíce náročný, jelikož bylo nutné každý jeden znak vyhledat zvlášť, jak ZZ, tak NZ, a ke všem doplnit potřebné údaje. Příloha č. 1

obsahuje abecedně seřazené znaky, počet prvků, tahů, jejich zastoupení v textu a celkový počet tahů a prvků rovněž v celém textu. Přikládám ukázky obou listů, celá příloha je k nahlédnutí na CD-ROM:

Znaky ZT	Pīnyīn	Prvky	Tahy	Výskyt v ZT	Prvky celkově v ZT	Tahy celkově v ZT
表	biǎo	2	8	34	68	272
婊	biǎo	3	11	2	6	22
别	bié	3	7	50	150	350
宾	bīn	3	10	1	3	10
檳	bīn	4	14	1	4	14
病	bìng	2	10	32	64	320
并	bìng	2	6	27	54	162
饼	bǐng	3	9	10	30	90
柄	bǐng	2	9	1	2	9

Tabulka 1: Ukázka přílohy č. 1: list tahy a prvky ZT

Znaky NT	Pīnyīn	Prvky	Tahy	Výskyt v NT	Prvky celkově v NT	Tahy celkově v NT
表	biǎo	2	8	33	66	264
婁	biǎo	3	11	2	6	22
錶	biǎo	3	16	1	3	16
別	bié	3	7	50	150	350
賓	bīn	3	14	1	3	14
檳	bīn	4	18	2	8	36
病	bìng	2	10	32	64	320
並	bìng	2	8	27	54	216
餅	bǐng	3	14	10	30	140
柄	bǐng	2	9	1	2	9

Tabulka 2: Ukázka přílohy č. 1: list tahy a prvky NT

Jak můžeme vidět, první ukázka obsahuje 9 znaků a druhá naproti tomu 10. Obě zahrnují stejné znaky, ale tabulka č. 2 navíc uvádí všechny grafické podoby znaku, jak se objevil v NT. Konkrétně grafém „zevnějšek” 表 **biǎo** se v souvislém textu ZZ objevil 34krát. Naproti tomu v NT se vyskytl 33krát v této podobě a jednou jako 錶.

Posledním krokem, který předcházel klasifikaci znaků, bylo podrobná analýza znaků obou repertoárů. Na základě srovnání grafiky znaků jsem vytvořila další tabulku v programu Excel. Ta obsahovala pouze znaky, které prošly zjednodušením, tzn. přiřadila jsem jednotlivé zjednodušené znaky jejich nezjednodušeným variantám. Na základě tohoto výběru vznikl nový repertoár upravených znaků obsahující **843 NZ** a **829 ZZ** (dále jen repertoár UZ). V celém NT prošlo zjednodušením **19 200** grafémů (dále jen souvislý text UZ). Když se podíváme na četnost výskytu, zjistíme, že nejvíce

frekventovaným znakem, který prošel zjednodušením, je „přijít” 来 (來) lái, který v obou verzích souvislého textu figuruje ve stejném počtu 1 103krát.

Dále už jsem pak u klasifikace a vytváření statistik zastoupení zjednodušování pracovala právě s tímto seznamem. V rámci analýzy budu zkoumat všechny znaky, na kterých se při srovnání vyskytla jakákoliv grafická odchylka. Podrobně se těmito úpravám budu věnovat dále v podkapitolách.

4. KLASIFIKACE ZNAKŮ

Dalším krokem po vytvoření repertoáru UZ obsahujícího znaky, které prošly úpravou, byla klasifikace grafických jednotek. Ta probíhala ve dvou fázích. První bylo rozdělení dle Souhrnné tabulky a dále pak na základě kritérií vycházejících z dělení, které nadefinoval Su Peicheng. Rozdílnost těchto přístupů spočívá v tom, že znaky Souhrnné tabulky jsou upraveny na základě příslušnosti k podtabulkám. Naproti tomu Su dělí znaky dle úprav do tří základních kategorií, načež dvě pak dělí na dílčí podkategorie.

4.1. Rozdělení dle Souhrnné tabulky

Souhrnná tabulka, o které jsem se již zmiňovala v teoretické části, slouží jako oficiální soupis znaků a jejich nezjednodušených podob. Člení se do tří hlavních soupisů: znaky, které vystupují samostatně a ne jako složky jiných znaků (dále jen skupina 1); znaky, které byly uplatňovány i jako složky jiných (dále jen skupina 2) a pak ty, které vznikly za pomoci využití grafémů z druhé tabulky a zjednodušených radikálů (dále jen skupina 3). Verze dokumentu z roku 1986, se kterou jsem pracovala, obsahuje ještě přílohu (dále jen skupina 4), ve které uvádí 39 znaků. Jedná se o ty, které byly vyčleněny na základě jejich příslušnosti k předešlému, ještě prvotnímu souboru, který prošel procesem zjednodušování. Z důvodu co nejpřesnější a podrobné analýzy jsem se rozhodla zahrnout do kategorií prvotní klasifikace vybraných grafémů i tuto skupinu. Během klasifikace jsem zjistila, že Souhrnná tabulka neobsahuje všechny NZ, resp. nenabízí všechny grafické varianty původních. Tento faktor mě vedl k vytvoření vlastní, páté kategorie (dále jen skupina 5), kterou tvoří grafémy, které nebylo možné přiřadit k žádné ze tří tabulek nebo k příloze.

Všechny NZ repertoáru UZ jsem rozdělila do jednotlivých skupin. Každá kategorie má své barevné označení. 229 znaků z repertoáru UZ patřilo ke skupině 1 (modrá barva) a v rámci skupiny 2 se vyčlenilo 106 znaků (ružová). Největší zastoupení měly grafémy náležící skupině 3 (zelená), a to 387. 11 znaků jsem našla ve skupině 4 (červená). Z celkově zkoumaných 843 NZ jich až 110 spadalo do uměle vytvořené skupiny 5.

Takto barevně rozlišené znaky jsem sjednotila do listu Repertoár UZ tabulky Excel, která tvoří přílohu č. 2. Od této tabulky se pak odvíjely všechny další kategorizace. První sloupec obsahuje znaky jak v původní, tak i ve zjednodušené podobě. Pokud se jednalo o grafickou jednotku, které měla původně více podob, každé nezjednodušené podobě náleží řádek zvlášť s vlastními údaji o četnosti výskytu a počtu tahů a prvků. Co se týče počtů, každý se vztahuje na znaky na daném řádku. O který z dvojice se jedná naznačuje záhlaví sloupce. Pro ukázkou uvádím část tabulky, konkrétně v počtu 10 znaků, kterou je možné prohlédnout si celou na CD-ROM:

Znak	Pīnyīn	Prvky NZ	Prvky ZZ	Tahy NZ	Tahy ZZ	Výskyt v NT	Výskyt v ZT
肃 肅	sù	1	1	13	8	1	1
稣 穌	sū	2	2	16	13	2	2
苏 蘇	sū	4	2	22	7	1	1
诉 訴	sù	2	2	12	7	38	38
随 隨	suí	5	4	14	11	14	14
岁 歲	suì	3	2	13	6	17	17
虽 雖	suī	3	2	17	9	24	24
损 損	sǔn	3	3	13	10	2	2
笋 筍	sǔn	3	2	12	10	10	10
孙 孫	sūn	2	2	10	6	1	1

Tabulka 3: Ukázka přílohy č. 2: repertoár UZ

4.2 Roztřídění dle způsobů zjednodušování

Druhým krokem, který následoval po barevném odlišení grafémů na základě příslušnosti k 5 skupinám, bylo roztřídění takto barevně zaznačených znaků do tří hlavních kategorií podle základního schématu, které vypracoval Su Peicheng. Od těchto tří se pak odvíjí veškerá moje podrobnější analýza metod úprav. Su tedy definuje tři základní metody zjednodušování, které jsem již uvedla v teoretické části:

- nahrazení odlišným grafémem (dále jen kategorie 1)
- vypuštění části grafému (dále jen kategorie 2)
- modifikace tvaru (dále jen kategorie 3)

Je důležité poznamenat, že v analýze se při tomto prvotním dělení na tři hlavní kategorie zaměřím pouze na grafickou stránku znaků, bez ohledu na jejich etymologii, význam nebo sémantické a fonetické složky. Problematice úpravy těchto složek se pak budu věnovat až dále v analýze v rámci kategorie 3. Učinila jsem tak z důvodu, že primárním cílem této práce není zkoumání původu znaků a jeho spojitost se způsobem úpravy, ale samotná modifikace grafiky a její dopad na korpus zkoumaného textu.

4.3 Rozbor znaků v rámci kategorií zjednodušení

4.3.1 Kategorie 1

Klasifikací grafických jednotek do tabulky věnované této kategorií proběhlo následujícím způsobem. Patří zde grafémy, jejichž grafická struktura v původní podobě byla zcela nahrazena jinými znaky, které s nimi z hlediska grafiky nesdílí žádnou, nebo jen zanedbatelnou podobnost. Klasifikace byla v několika případech problematická, jelikož ne vždy bylo z prvního pohledu jasné, zda se jedná jen o grafickou úpravu nebo úplné nahrazení. Nakonec jsem zde přiřadila ty znaky, které splňovaly kritérium výrazné grafické odlišnosti. Příkladové grafémy uvádím v nezjednodušené i nezjednodušené podobě. Rovněž dodávám i snížení počtu tahů a prvků. Kompletní přehled znaků kategorie 1 je možné prohlédnout si v příloze č. 2 na CD-ROM, list Nahrazení znaku odlišným grafémem.

- „šéf” 闆 bǎn → „tabule” 板 bǎn

Počet tahů: 19 → 8

Počet prvků: 4 → 3

- „poslat” 發 fā → „poslat, vlasy” 发 fā, fà

Počet tahů: 12 → 5

Počet prvků: 3 → 1

- „vyčerpat” 盡 jìn; „co nej-“ 儘 jǐn → „pokud jen lze” 尽 jìn, jǐn

Počet tahů: 14 → 6; 16 → 6

Počet prvků: 3 → 2; 4 → 2

- „foukat” 颯 guā → „škrábat, foukat” 刮 guā

Počet tahů: 15 → 8

Počet prvků: 2 → 2

- „vázat” 紮 zā → „píchnout se, vázat” 扎 zhā, zā

Počet tahů: 11 → 4

Počet prvků: 2 → 1

V repertoáru UZ se nacházelo 35 NZ, u kterých došlo k tomuto typu zjednodušení. Původní grafémy kategorie 1 byly dohromady tvořeny 540 tahy, v průměru 15,4 tahu na znak. Nejméně tahů měl znak „v, na” 於 yú (8). Nejvíce měl grafém „přepychový” 鬱 yù, který byl tvořen dokonce 29 tahy. Počet tahů zjednodušených znaků byl náhradou snížen o víc než polovinu, a to na součet 191 tahů. Celkově NZ této kategorie obsahovaly 120 prvků, na jeden připadalo v průměru 3,4 prvku. Co se týče největšího počtu, opět vede 鬱 yù, s 8 prvky. 1 prvek tvořil znak „kolik” 幾 jǐ jak v této, tak upravené podobě. Úpravou byl celkový počet snížen na 65.

Průměrný počet prvků ZZ na grafém je 5,6. Nejméně tahy byl tvořen znak „kolik” 几 jǐ, pouze dvěma. Naproti tomu z tohoto hlediska nejkomplicovanější znak, „znít” 响 xiǎng, devíti. Z pohledu počtu prvků lze vyvodit vcelku zajímavý závěr. Všechny znaky nahrazené jiným grafémem jsou tvořeny jedním, dvěma, případně třemi prvky. Během reformy došlo tedy u všech uvedených znaků ke snížení na finální, vcelku malý počet prvků. Z celkového počtu 34 ZZ (znakem 尽 jìn byly nahrazeny dvě původní formy, z toho důvodu je počet jiný, než uvádím v úvodu odstavce), 10 bylo tvořeno jedním prvkem, 17 dvěma a tři prvky obsahovalo 7 znaků.

4.3.2 Kategorie 2

Jedná se o metodu zjednodušení, která spočívá ve vynechání části grafiky. Grafické struktury znaků NZ a ZZ se tedy vzájemně prolínají a ulehčují tak jejich rozeznání od původní formy. Během srovnávání grafiky znaků spadajících do této kategorie je možné si povšimnout, že některé znaky byly zjednodušeny pouhým vypuštěním části, ale v některých případech byla nutná ještě dodatečná úprava grafiky. Z toho důvodu budu analyzovat znaky v rámci kategorií 2A (vypuštění bez dalších úprav) a 2B (vypuštění s grafickými úpravami). Způsoby vypuštění jsou tedy následující:

- vypuštění jedné části: levé, pravé, horní, dolní (dále jen LČ, PČ, HČ, DČ)
- dvou částí: levá a pravá, horní a dolní (dále jen LPČ, HDČ)
- rohové části: pravé, levé (dále jen PRČ, LRČ)
- vnitřní části (dále jen VNIČ)
- vnější části (dále jen VNĚČ)
- ostatní typy vypuštění (dále jen OTV)

Z pohledu analýzy mého korpusu se jedná o druhou nejpočetnější skupinu znaků. Touto metodou jich bylo zjednodušených v repertoáru UZ 126. Znaků, kterých se dotkla další úprava grafiky, bylo 29. Naopak těch, kterých už dodatečným upravením neprošly, bylo víc jak třinásobek, a to 97.

Po nadefinování dvou kategorií jsem jednotlivým znakům přidělila konkrétní způsob vypuštění. Zkoumala jsem jak konkrétní typy vypuštění, tak i jednotlivé komponenty, které už v současných podobách znaků chybí. U každého typu vypuštění uvádím příkladové znaky z tabulky, kterou je možné prohlédnout si kompletní na CD-ROM v příloze č. 2, list Vypuštění části grafiky.

Vypuštění kategorie 2A

Do této skupiny spadá 97 NZ z repertoáru UZ. Vypuštění jedné části se projevilo u 39 z nich. Komponenty nacházející se v rohových částech byly odstraněny u 21 grafémů. Znaků s původní vnitřní částí bylo 18 a těch, na kterých se projeví jiné způsoby odstranění, se nacházelo v korpusu 17. Dvě části byly odstraněny u jednoho znaku, stejně jako u těch, které již pozbývají VNĚČ. V repertoáru UZ se nevyskytl ani jeden znak z kategorie vypuštění HDC. Stejně jako u ostatních typů vypuštění, i v tomto případě bylo poměrně jednoduché určit, o jakou metodu se jedná. Změny grafiky jsou lehce rozeznatelné a jasné už na první pohled:

LČ

- „rodina” 傢 jiā → 家 jiā

Vypuštěná část: „člověk” 亻 .

Počet tahů: 12 → 10

Počet prvků: 3 → 2

- „opakovat” 復, 複 fù → 复 fù

Vypuštěná část: „krok” 彳 ; „oděv” 衤 .

Počet tahů: 12 → 9; 14 → 9

Počet prvků: 4 → 3; 4 → 3

- „prohrát” 虧 kuī —> 亏 kuī

Vypuštěná část: „tygr” 虎; „ptáček” 隹.

Počet tahů: 17 —> 3

Počet prvků: 4 —> 2

PČ

- „věšet” 掛 guà —> 挂 guà

Vypuštěná část: „prasklina” 卜.

Počet tahů: 11 —> 9

Počet prvků: 4 —> 3

- „druh” 類 lèi —> 类 lèi

Vypuštěná část: „hlava” 頁⁷⁴.

Počet tahů: 19 —> 10

Počet prvků: 3 —> 2

- „opustit” 離 lí —> 离 lí

Vypuštěná část: „ptáček” 隹.

Počet tahů: 18 —> 10

Počet prvků: 5 —> 4

⁷⁴ U znaku byla odstraněna nejen celá její pravá část, ale také i bodový tah 丶 ve vnitřní části grafému. Proto nebylo jisté, zda se jedná o vypuštění pravé části, nebo je nutné označit úpravu za jiný typ vypuštění. Nakonec jsem se rozhodla umístit jí do této podkategorie, jelikož v grafice nezjednodušené podoby dominuje 頁 a tvoří tak největší podíl úpravy.

HĀ

- „elektrina” 電 diàn → 电 diàn

Vypuštěná část: „děšt” 𩇛.

Počet tahů: 13 → 5

Počet prvků: 2 → 1

- „syn” 兒 ér → 儿 ér

Vypuštěná část: „ošatka” 白.

Počet tahů: 8 → 2

Počet prvků: 2 → 1

- „(být) uvolněný” 鬆 sōng → 松 sōng

Vypuštěná část: „vlasy” 髟.

Počet tahů: 11 → 9

Počet prvků: 4 → 3

DĀ

- „létat” 飛 fēi → 飞 fēi

Vypuštěná část: „stoupat” 升; „létat” 飞.

Počet tahů: 9 → 3

Počet prvků: 2 → 1

- „červ” 蟲 chóng → 虫 chóng

Vypuštěná část: „červ” 虫; „červ” 虫.

Počet tahů: 18 → 6

Počet prvků: 3 → 1

• „krásný” 麗 lì —> 麗 lì

Vypuštěná část: „jelen” 鹿.

Počet tahů: 19 —> 7

Počet prvků: 5 —> 3

LPČ

• „umění” 術 shù —> 术 shù

Vypuštěná část: „jít” 行.

Počet tahů: 11 —> 5

Počet prvků: 4 —> 1

PRČ

• „tyč” 桿 gǎn —> 杆 gǎn

Vypuštěná část: „slunce” 日.

Počet tahů: 11 —> 7

Počet prvků: 3 —> 2

• „vzhled” 樣 yàng —> 样 yàng

Vypuštěná část: „věčný” 永.

Počet tahů: 15 —> 10

Počet prvků: 3 —> 2

• „talíř” 盤 pán —> 盘 pán

Vypuštěná část: „píka” 攴.

Počet tahů: 15 —> 11

Počet prvků: 3 —> 2

LRČ

- „vrátit se” 迴 huí —> 回 huí

Vypuštěná část: „chodník” 道.

Počet tahů: 9 —> 6

Počet prvků: 3 —> 2

- „upřímný” 懇 kěn —> 恳 kěn

Vypuštěná část: „plaz” 豸.

Počet tahů: 17 —> 10

Počet prvků: 3 —> 2

- „vzduch” 氣 qì —> 气 qì

Vypuštěná část: „rýže” 米.

Počet tahů: 10 —> 4

Počet prvků: 2 —> 1

VNIČ

- „zásuvka” 屨 tì —> 屉 tì

Vypuštěná část: „krok” 彳.

Počet tahů: 10 —> 7

Počet prvků: 3 —> 2

- „pokojný” 寧 níng —> 宁 níng

Vypuštěná část: „mísa” 皿; „srdce” 心.

Počet tahů: 14 —> 5

Počet prvků: 4 —> 2

- „hledat” 尋 xún → 寻 xún

Vypuštěná část: „práce” 工; „ústa” 口.

Počet tahů: 12 → 6

Počet prvků: 4 → 2

VNĚČ

- „otvírat” 開 kāi → 开 kāi

Vypuštěná část: „vrata” 門.

Počet tahů: 12 → 4

Počet prvků: 2 → 1

OTV

- „bohatý” 豐 fēng → 丰 fēng

Vypuštěná část: „bohatý” 丰; „bob” 豆; „hora” 山.

Počet tahů: 18 → 4

Počet prvků: 4 → 1

- „opakovat” 覆 fù → 复 fù

Vypuštěná část: „západ” 𠂇; „krok” 彳.

Počet tahů: 18 → 9

Počet prvků: 5 → 3

- „zvykat si” 習 xí → 习 xí

Vypuštěná část: „zvykat si” 习; „bílý” 白.

Počet tahů: 11 → 3

Počet prvků: 3 → 1

V repertoáru UZ se nacházelo 97 znaků NP, které prošly touto metodou úpravy. Celkově byly tyto znaky tvořeny 1 387 tahy, v průměru 14,3 tahu na znak. Když se podíváme na prvky, zjistíme, že celkově tyto znaky obsahovaly 333 prvků, na grafém připadalo v průměru 3,4 prvku. V případě již upravených znaků došlo ke snížení počtu

tahů na 717 a průměru na 7,7. O něco méně výrazný byl pokles v počtu prvků na 194, v průměru 2,1.

Vypuštění kategorie 2B

U znaků upravených touto metodou byla odstraněna některá z částí a následně byla provedena úprava grafiky. Celkově se repertoáru UZ nacházelo 29 znaků, které prošly tímto způsobem úpravou. Vypuštění pouze jedné části se projevilo na 11 znacích. Rohové části byly vypuštěny u 8 grafémů. VNIČ byla odstraněna u 4 znaků, dvě části pak pouze u 1 znaku. OTV zastupovalo 5 znaků. V této podkategorii se nenachází žádný znak kategorie HDCČ a VNĚČ.

LČ

- „záznam” 錄 lù —> 录 lù

Vypuštěná část: „kov” 金 .

Popis úpravy: úprava původní horní PRČ.

Počet tahů: 16 —> 8

Počet prvků: 3 —> 2

- „chválit” 讚 zàn —> 赞 zàn

Vypuštěná část: „slovo” 言 .

Popis úpravy: součástí pravé části je AZS.

Počet tahů: 26 —> 16

Počet prvků: 6 —> 5

- „shrnovat” 總 zǒng → 总 zǒng

Vypuštěná část: „hedvábí” 糸 .

Popis úpravy: úprava horní PRČ.

Počet tahů: 12 → 6

Počet prvků: 4 → 2

PČ

- „[obecný numerativ]” 個 gè → 个 gè

Vypuštěná část: „pevný” 固.

Popis úpravy: doplnění svislého tahu.

Počet tahů: 10 → 3

Počet prvků: 4 → 1

- „bestie” 獸 shòu → 兽 shòu

Vypuštěná část: „pes” 犬.

Popis úpravy: úprava horní LRČ dvěma bodovými tahy.

Počet tahů: 19 → 11

Počet prvků: 6 → 4

- „projevit” 顯 xiǎn → 显 xiǎn

Vypuštěná část: „hlava” 頁.

Popis úpravy: úprava dolní LRČ.

Počet tahů: 23 → 9

Počet prvků: 5 → 2

HČ

- „měna” 幣 bì → 币 bì

Vypuštěná část: „zlomit” 敝.

Popis úpravy: doplnění levého tahu, který tvoří HČ dnešní podoby.

Počet tahů: 14 → 4

Počet prvků: 3 → 1

- „vlasy” 髮 fà → 发 fà, fā

Vypuštěná část: „vlasy” 髻.

Popis úpravy: nepatrná úprava doplněním levého tahu v horní LRČ.

Počet tahů: 15 → 5

Počet prvků: 2 → 1

- „směr” 嚮 xiàng → 向 xiàng

Vypuštěná část: „venkov” 鄉.

Popis úpravy: úprava tvaru bodového tahu v HČ současné podoby.

Počet tahů: 17 → 6

Počet prvků: 5 → 2

DČ

- „norma” 準 zhǔn → 准 zhǔn

Vypuštěná část: „deset” 十.

Popis úpravy: úprava radikálu.

Počet tahů: 13 → 10

Počet prvků: 3 → 2

LPČ

- „vyřizovat” 辦 bàn —> 办 bàn

Vypuštěná část: „hašteřit se” 辩.

Popis úpravy: úprava radikálu.

Počet tahů: 16 —> 4

Počet prvků: 3 —> 1

PRČ

- „ovinout” 纏 chán —> 缠 chán

Vypuštěná část: „země” 土; „osm” 八.

Popis úpravy: úprava radikálu jakožto AZS.

Počet tahů: 21 —> 13

Počet prvků: 5 —> 3

- „mozek” 腦 nǎo —> 脑 nǎo

Vypuštěná část: „řeka” 𠂇.

Popis úpravy: změna umístění bodového tahu.

Počet tahů: 13 —> 10

Počet prvků: 4 —> 4

- „majestátní” 儼 yǎn —> 俨 yǎn

Vypuštěná část: „bít” 攴; „ucho” 耳; „dolů” 冫.

Popis úpravy: úprava horní PRČ.

Počet tahů: 21 —> 9

Počet prvků: 6 —> 2

LRČ

- „kapka” 點 diǎn → 点 diǎn

Vypuštěná část: HČ komponentu „černý” 黑.

Popis úpravy: změna umístění radikálu.

Počet tahů: 17 → 9

Počet prvků: 3 → 37

VNIČ

- „zúčastnit se” 參 cān → 参 cān

Vypuštěná část: „soukromý” 厶; „soukromý” 厶.

Popis úpravy: doplnění vodorovného tahu na pozici vypuštěných prvků.

Počet tahů: 11 → 8

Počet prvků: 5 → 3

- „rodit” 產 chǎn → 产 chǎn

Vypuštěná část: „život” 生.

Popis úpravy: úprava zbylé HČ.

Počet tahů: 11 → 6

Počet prvků: 2 → 1

- „tlačit” 壓 yā → 压 yā

Vypuštěná část: „slunce” 日; „měsíc” 月; „pes” 犬.

Popis úpravy: upravená podoba obsahuje navíc v dolní PRČ bodový tah.

Počet tahů: 17 → 6

Počet prvků: 5 → 2

OTV

- „,[sufix]” 麼 me → 么 me

Vypuštěná část: „strom” 木; „strom” 木; „přistřešek” 广.

Popis úpravy: úprava grafiky komponentu v DČ.

Počet tahů: 14 → 3

Počet prvků: 4 → 1

- „,dav” 眾 zhòng → 众 zhòng

Vypuštěná část: „sít” 𠂇.

Popis úpravy: úprava centrální části znaku.

Počet tahů: 11 → 6

Počet prvků: 4 → 3

- „,účastnit se” 與 yù⁷⁵ → 与 yù

Vypuštěná část: „ošatka” 𠂇; „osm” 八.

Popis úpravy: upravený znak obsahuje navíc vodorovný tah.

Počet tahů: 13 → 3

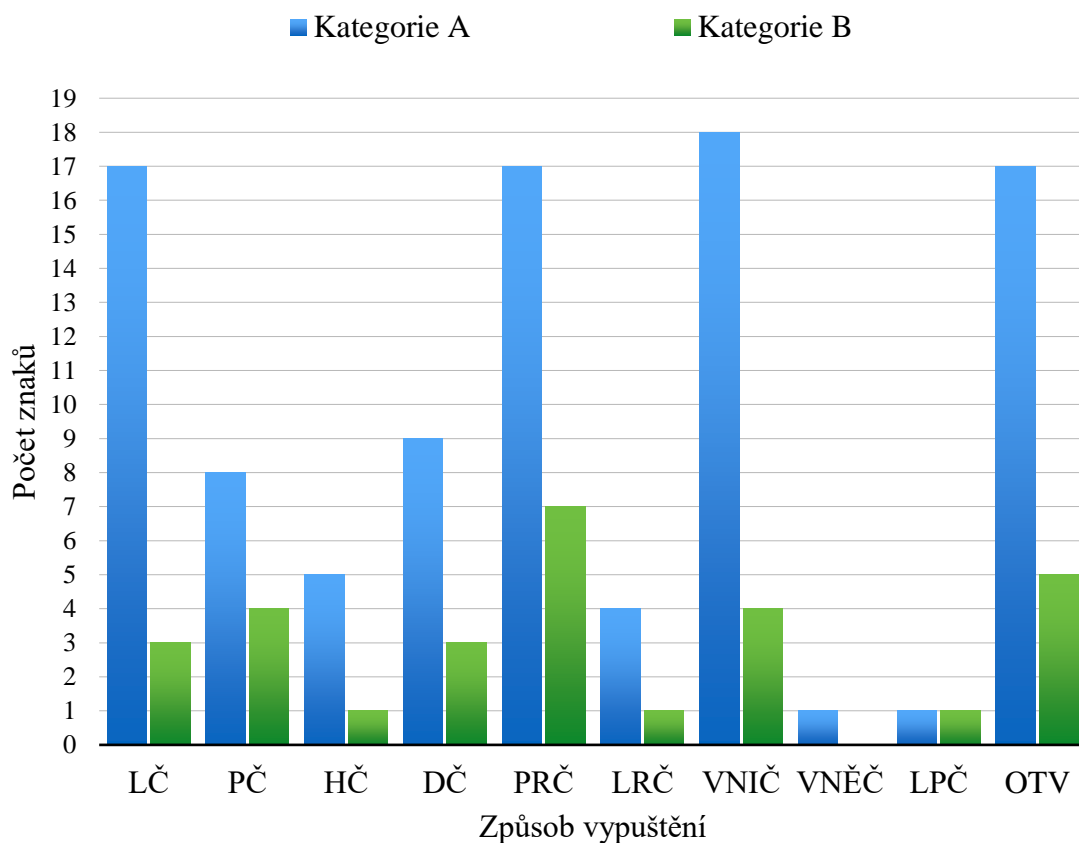
Počet prvků: 3 → 2

Metodou vypuštění s úpravou grafiky bylo zjednodušených 29 grafémů repertoáru UZ. Když se podíváme na jejich nezjednodušené podoby, zjistíme, že byly celkově tvořeny 467 tahy (v průměru 16,1 tahu na znak) a 115 prvky (s průměrem téměř 4 prvky na znak). Následkem úprav během reformy se počet tahů snížil na 204 (7,6 na znak) a prvků téměř na polovinu, 60 (průměr 2,2).

⁷⁵Klasifikace tohoto znaku byla problematická. Při pohledu na NP nebylo jasné, zda se jedná o úpravu grafiky, nebo vypuštění. V důsledku podobnosti centrální části se současnou podobou jsem se nakonec rozhodla přidělit ho k této podkategorii.

Celkově bylo metodou vypuštění upraveno 126 NZ repertoáru UZ. Byly tvořeny dohromady 1 854 tahy, v průměru připadalo 14,7 tahu na 1 znak. Vlivem zjednodušení se tento počet snížil na 921, stejně tak i průměr, na 7,7. Nejméně, 6 tahy, byl tvořen znak „starší bratr” 兇 xiōng, naopak nejvíce, 26 tahy, „chválit” 讚 zàn. U ZZ byl nejméně tahy tvořen grafém „syn” 儿 ér (2) a nejvíce, 16 tahy, stejně jako u NZ, 赞 zàn. Z hlediska prvků se počet snížil z původních 448 (v průměru 3,6 na grafém) na 254 (v průměru 2,1 na grafém). Dvěma prvky bylo tvořeno 13 NZ, což je zároveň i nejmenší počet prvků v rámci kategorie 2. Na opačné straně stojí „zuby” 齒 chǐ s nejvyšším počtem 7. V případě ZZ je nejmenším počtem prvků 1 tvořeno 25 znaků. Nejvíce prvky byl pak tvořen 赞 zàn s 5 prvky.

Pro demonstraci zastoupení jednotlivých typů vypuštění v repertoáru UZ a jejich podkategorií uvádím grafické zobrazení:

Graf 1: Zastoupení typů vypuštění v repertoáru UZ

Při bližším pohledu zjistíme, že maximální a minimální hodnoty zastoupení se pro obě podkategorie liší. U grafémů kategorie A byla nejčastěji odstraněna vnitřní část, a to u 18 znaků. Co se týče nejmenšího počtu, u 1 znaku byla vypuštěna vnější část, u dalšího 1 pak levá i pravá. Znaky, které prošly dodatečnou úpravou, byly nejčastěji zjednodušeny metodou vypuštění PRČ (7 znaků). O stejném počtu jednoho znaku má pak v grafu zastoupení LPČ, LRČ a HČ. Metodou vypuštění VNĚČ nebyl upraven žádný ze znaků repertoáru UZ.

4.3.3 Kategorie 3

Rozdělení znaků v rámci této kategorie bylo sprvu poněkud problematické. Su uvádí jako podskupiny způsobů úpravy grafiky změnu determinativu, fonetika, případně obou; úpravu ideogramů; úprava na základě zachování původních obrysů a nahrazení části znaku jiným symbolem. Během zkoumání analyzovaných znaků jsem přišla k závěru, že jednotlivé kategorie se vzájemně překrývají. U některých podob znaků z konceptního písma nebylo hned jasné, zda se jedná pouze o grafickou podobu, nebo náhradu zcela jiným znakem. Nakonec byly znaky, které sdílely alespoň malou podobnost s nezjednodušenou podobou, přiřazeny k úpravě grafiky. Su Peicheng v tomto dělení nebere v úvahu zjednodušení grafiky za pomoci AZS, jejichž úprava se projevila primárně na snížení počtu tahů. Metoda náhrady části znaku již existujícím symbolem nebere v úvahu nahrazení původních fonetických složek, popřípadě vzniku nových. Jelikož cílem této analýzy není zjištění zastoupení jednotlivých úprav na základě etymologického původu znaku, ale primárně úpravy grafiky a jejich dopad na úbytek prvků a tahů v textu, zkoumala jsem pouze samotné úpravy a zjišťovala, na jaké pozici se ve znaku nacházejí. V důsledku toho vznikly následující podkategorie odvozené od těch, jak je vytvořil Su:

- změna pouze na pozici fonetické složky (dále jen FS)
- změna pouze na pozici sémantické složky (dále jen SS)
- změna fonetika i sémantické složky (dále jen SS+FS)
- pouze jiné úpravy grafiky (dále jen J)
- změna fonetika a jiné úpravy (dále jen FS+J)
- změna sémantické složky a jiné úpravy (dále jen SS+J)

Z praktických důvodů a za účelem vytvoření nepříliš velkého počtu členění jsem se rozhodla do podkategorie úpravy SS zahrnout změnu jak na pozici radikálu (v případě ideogramů), tak i determinativu (v případě fonogramů). Úpravy na dalších pozicích významových složek znaku jsou pak označeny jako J. Rovněž i znaky upravené metodou zobrysnění, zjednodušením na základě úpravy konceptního písma a úpravy ideogramů jsem se rozhodla sjednotit do kategorie J (případně kombinací). U každé z podskupin uvádím opět několik příkladových znaků s popisem, údaje o počtu tahů a prvků a případně další charakteristiky, které souvisí s danou podskupinou. Přehled všech takto rozdělených grafémů je k vidění v příloze č. 2 v listu Úprava grafiky na CD-ROM. U všech znaků uvádím označení podkategorie úpravy, upravené FS, SS a AZS.

Úprava FS

Zkoumání této skupiny znaků patřilo jednoznačně k nejzajímavějším. Zjednodušení mělo mnoho způsobů - nahrazení původní FS novým, zcela odlišným symbolem; nahrazení fonetikem s podobnými atributy (podobnost ve finále, iniciále, tónu, případně kombinace uvedených) a grafická úprava FS jako AZS.

- „pokládat” 擺 bǎi → 摆 bǎi

FS: 罷 bǎi, bà → 罢 bà

Počet tahů: 18 → 13

Počet prvků: 6 → 3

- „kraj” 邊 biān → 边 biān

FS: 鼻 mián → 力 lì

Počet tahů: 18 → 5

Počet prvků: 4 → 2

• „podlaží” 層 céng → 层 céng

FS: 曾 céng → 云 yún

Počet tahů: 15 → 7

Počet prvků: 5 → 3

Úpravou FS bylo zjednodušeno 248 NZ v repertoáru UZ, které byly celkově tvořeny 3 717 tahy a 876 prvky. V průměru tak připadal na jeden grafém počet 15 tahů a 3,5 prvku. Po zjednodušení se celkový počet tahů radikálně snížil na 2 209 (v průměru 9 na grafém) a 645 prvků (v průměru 2,6 na znak).

Úprava SS

Změna na pozici radikálu proběhla buďto jako nahrazení zcela jinou SS, nebo pouze jako úprava grafiky SS, jenž z hlediska významu zůstala stejná i po zjednodušení.

• „špinavý” 骯 āng → 肮 āng

SS: „kost” 骨 → „měsíc” 月

Počet tahů: 13 → 8

Počet prvků: 3 → 3

• „rozruch” 鬨 hòng → 哄 hòng

SS: „boj” 鬥 → „ústa” 口

Počet tahů: 16 → 9

Počet prvků: 3 → 3

• „slíbit” 諾 nuò → 诺 nuò

SS: „slovo” 言 → „slovo” 讠 (AZS)

Počet tahů: 8 → 3

Počet prvků: 1 → 1

Grafická úprava SS se projevila u 196 NZ. Celkem byly tvořeny 2 691 tahy, po úpravě tento počet radikálně klesl na 1 929. Pokles zaznamenal i průměr na grafém, a to z 13,7 na 9,8. Když srovnáme počty prvků, zjistíme, že pokles nebyl nijak markantní - z 542 se počet snížil pouze na 536, průměr se snížil pouze o jednu desetinu na 2,7.

Úprava SS+FS

Podkategorie obsahuje znaky, u kterých došlo k jakékoliv úpravě grafiky jak na straně SS (determinativu), tak FS:

- „rozruch” 華 huá → 华 huá

SS: „tráva” 艹 → „deset” 十

FS: horní část grafiky 華 → nová FS 化 huà

Počet tahů: 10 → 6

Počet prvků: 2 → 3

- „nadávat” 罵 mà → 骂 mà

SS: „sít” 𠂇 → „kůň” 马

FS: 馬 mǎ → 马 mǎ

Počet tahů: 15 → 9

Počet prvků: 2 → 3

- „sál” 廳 tīng → 厅 tīng

SS: „přístřešek” 宀 → „svah” 厂

FS: 聽 tīng → 丁 dīng

Počet tahů: 25 → 4

Počet prvků: 7 → 2

Podkategorie byla tvořena 59 grafémy z repertoáru UZ, celkem obsahovaly 1 037 tahů (průměr 17,6) a 218 prvků (průměr 3,7). Tyto hodnoty byly sníženy na 488 a 152. Průměrové hodnoty rovněž poklesly - na 8,4 pro tahy a 2,6 pro prvky.

J úpravy

Do této skupiny spadají znaky, u kterých došlo k úpravám, které nebylo možné přiřadit k žádné z ostatních kategorií. SS i FS zůstaly stejné, zjednodušení se projevilo na jiných pozicích ve znaku.

- „[záporka]” 別 bié → 别 bié

Úprava: grafém prošel minimální grafickou úpravou LČ.

Počet tahů: 7 → 7

Počet prvků: 3 → 3

- „správně” 對 duì → 对 duì

Úprava: LČ nahrazena samostatným znakem.

Počet tahů: 14 → 5

Počet prvků: 3 → 2

- „politická strana” 黨 dǎng → 党 dǎng

Úprava: DČ nahrazena samostatným znakem.

Počet tahů: 20 → 10

Počet prvků: 3 → 3

Podkategorie J obsahovala 123 grafémů dohromady o 1 647 tazích a 340 prvcích. Úpravou byly počty sníženy na 1 045 a 278. Poklesly rovněž i průměrové hodnoty, v případě tahů z 13,4 na 8,5 a prvků z 2,8 na 2,3.

Úprava FS+J

V případě této kategorie došlo k úpravě na pozici FS a v dalších částech znaku, které nevystupovaly jako determinativ.

- „pomáhat” 幫 bāng → 帮 bāng

FS: 封 fēng → 邦 bāng

Úprava: Došlo k úpravě prostřední části do dnešní podoby.

Počet tahů: 17 → 9

Počet prvků: 5 → 3

- „pokožka” 膚 fū → 肤 fū

FS: 虍 hū → 夫 fū

Úprava: Nahrazení fonetika způsobilo přesun SS.

Počet tahů: 15 → 8

Počet prvků: 3 → 2

- „konat” 將 jiāng → 将 jiāng

FS: 冫 qiáng → 丷 qiáng

Úprava: Úprava horní LRC.

Počet tahů: 11 → 9

Počet prvků: 3 → 3

Tato metoda úpravy se uplatnila pouze u 5 znaků repertoáru UZ. NZ byly tvořeny 19 prvky celkově o 76 tazích (v průměru 3,8 prvku a 15,2 tahu na grafém). Počty se snížily na 14 prvků o 49 tazích (rovněž se snížil průměr - 2,8 a 9,8).

Úprava SS+J

Grafémy této kategorie byly zjednodušeny metodou úpravy na pozici SS a v jiných částech grafiky.

- „věšet” 弔 diào → 吊 diào

SS: „luk” 弓 → „ústa” 口

Úprava: Modifikace tvaru DČ.

Počet tahů: 4 → 6

Počet prvků: 1 → 2

- „číst” 讀 dú → 读 dú

SS: „slovo” 言 → „slovo” 讠 (AZS)

Úprava: PRČ upravena na základě konceptního písma.

Počet tahů: 22 → 10

Počet prvků: 4 → 3

- „slepice” 雞 jī → 鸡 jī

SS: „ptáček” 隹 → „pták” 鸟

Úprava: LČ byla nahrazena samostatným znakem,

Počet tahů: 18 → 7

Počet prvků: 4 → 2

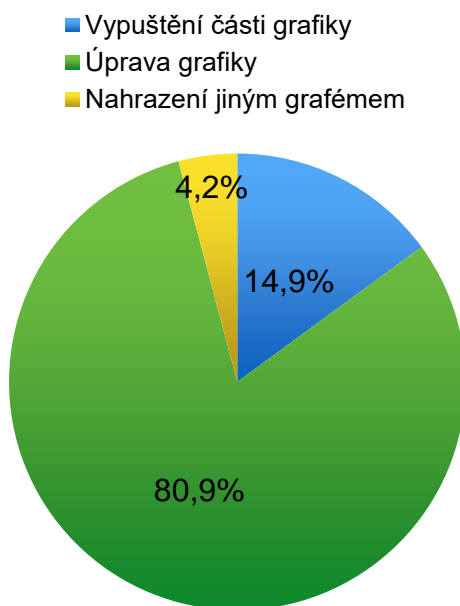
Celkový počet 146 prvků 51 znaků repertoáru UZ se vlivem úprav snížil na 105. Průměr na grafém poklesl z 2,9 na 2,1. Co se týče tahů, snížil se celkový počet 725 (v průměru 14,2 na znak) na 376 (průměr poklesl na 7,4).

Úprava grafiky se celkově projevila u 682 NZ. Původně byly tvořeny dohromady 9 893 tahy, v průměru připadalo 14,5 tahů na jednotku. O pozici znaku tvořeného nejméně, 4 tahy, se dělí grafémy „věšet“ 弔 diào , „dveře“ 戶 hù a „vnitřek“ 內 nèi. Naproti tomu znak „vrtat“ 鑽 zuān měl tahů nejvíce, a to 27. Co se týče prvků, původní počet 2 141 tvořil průměr 3,1 na znak. V repertoáru UZ se nacházelo v rámci této kategorie 19 znaků tvořených 1 prvkem. Nejvíce prvků, 7, obsahovaly znaky „sál“ 廳 tīng a „umění“ 藝 yì. Ve srovnání se ZZ byly tyto počty velmi rozdílné. Počet tahů se snížil na 6 096 (v průměru 8,9 tahu). 3 tahy tvořily grafémy „kůň“ 马 mǎ a „brána“ 门 mén. Nejvíce tahů, 22, obsahoval znak „vsadit“ 镶 xiāng. Z hlediska prvků se celkový počet snížil na 1 730 (v průměru 2,6 na grafém). 32 znaků obsahovalo 1 prvek. Nejvíce, 6 prvků, obsahovaly 3 znaky: „třást“ 颤 chàn, „ztuhlý“ 僵 jiāng a „zakotvit“ 镶 xiāng.

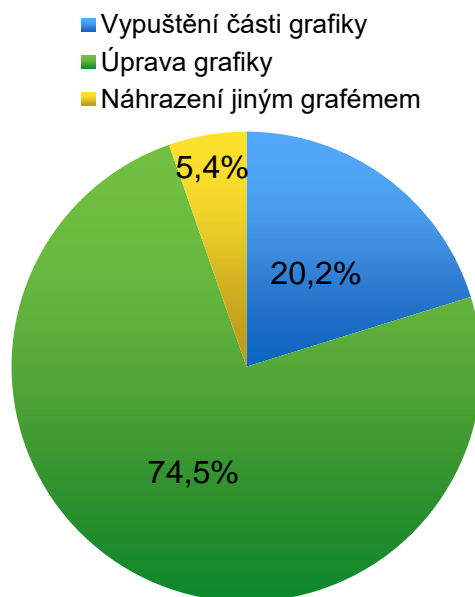
5. VYHODNOCENÍ

5.1. Zastoupení metod zjednodušení dle Su Peichenga

Analyzovaný korpus obsahoval 843 NZ. Všechny byly rozdělené dle jednotlivých způsobů úpravy ve dvou krocích: nejprve do tří základních skupin dle úpravy grafiky v širším kontextu, následně pak do podkategorií na základě specifických atributů. Zastoupení třech základních úprav jsem zkoumala ve dvou rovinách - v rámci tabulky jednotlivých 843 znaků (repertoár UZ) a v rámci 19 200 grafémů, které prošly zjednodušením v celém textu (souvislý text UZ). Pro srovnání výsledků uvádím grafy č. 2 a č.3, které znázorňují procentuální výskyt základních tří úprav:

*Graf 2: Zastoupení tří základních typů úprav:
repertoár UZ*

Graf 3: Zastoupení tří základních typů úprav: souvislý text UZ

Jak můžeme vidět, u obou grafů dominuje zjednodušení úpravou grafiky. V případě repertoáru UZ se tato úprava projevila u 124 grafémů, v souvislém textu UZ pak u 3 876. Co se týče nejmenšího zastoupení metody nahrazením, v repertoáru UZ bylo touto metodou upraveno 35 znaků. Souvislý text UZ obsahoval 1 027 grafémů upravených tímto způsobem.

Dalším krokem analýzy bylo získání hodnot v užším slova smyslu, a to v rámci podkategorií. Za účelem co nejpřehlednějšího srovnání zastoupení metod jsem rozdělila údaje do dvou tabulek dle obdobných kritérií, jako u výše uvedených grafů, a to v rámci repertoáru UZ a souvislého textu UZ. Pro kompletní procentuální zastoupení uvádím i kategorií 1, která již neobsahuje žádnou další podskupinu. V tabulkách uvádím jak označení příslušné kategorie, tak i počet znaků.

Kategorie	Podkategorie	Počet znaků	Procentuální zastoupení
1	-	35	4,2 %
2	2A	97	11,5 %
	2B	29	3,4 %
3	FS	248	29,4 %
	SS	196	23,3 %
	FS+SS	59	7,0 %
	J	123	14,6 %
	FS+J	5	0,6 %
	SS+J	51	6,1 %

Tabulka 4: Zastoupení podkategorií: repertoár UZ

Kategorie	Podkategorie	Počet znaků	Procentuální zastoupení
1	-	1 027	5,4 %
2	2A	2 286	11,9 %
	2B	1 593	8,3 %
3	FS	3 473	18,1 %
	SS	2 369	12,3 %
	FS+SS	1 714	8,9 %
	J	3 720	19,4 %
	FS+J	237	1,2 %
	SS+J	2 781	14,5 %

Tabulka 5: Zastoupení podkategorií: souvislý text UZ

Jak můžeme vidět, u obou tabulek dominují hodnoty úpravy grafiky formou zjednodušením FS. Je zajímavé, že v případě repertoáru UZ je druhou nejpoužívanější metodou úprava SS. Naproti tomu v souvislém textu UZ dominuje zjednodušení podkategorie J. Co se týče nejmenšího zastoupení, u obou tabulek se na této pozici nachází zastoupení úprav FS+J.

5.2 Zastoupení úprav v Souhrnné tabulce

Jak už jsem uvedla v teoretické části, Souhrnná tabulka obsahuje celkem 2 235 znaků rozdělených do tří tabulek. Jedním z cílů analýzy bylo i zjištění zastoupení jednotlivých metod v rámci Souhrnné tabulky. Opět uvádím výsledky jak analýzy v rámci repertoáru UZ, tak i souvislého textu UZ. Srovnání uvádí tabulky č.6 a č.7:

Kategorie	Podkategorie	Skupina 1	Skupina 2	Skupina 3	Skupina 4	Skupina 5
1	-	20	9	-	3	3
2	2A	48	20	11	4	14
	2B	16	4	3	-	6
3	FS	90	9	126	-	23
	SS	4	1	169	3	19
	FS+SS	19	7	24	-	9
	J	17	35	44	2	25
	FS+J	3	1	-	-	1
	SS+J	12	20	9	-	10

*Tabulka 6: Zastoupení typů úprav v Souhrnné tabulce:
repertoár UZ*

Kategorie	Podkategorie	Skupina 1	Skupina 2	Skupina 3	Skupina 4	Skupina 5
1	-	520	401	-	25	81
2	2A	949	826	17	38	456
	2B	1 052	53	98	-	390
3	FS	1 154	400	1 735	-	184
	SS	53	21	2 190	7	98
	FS+SS	283	89	391	-	951
	J	850	1 729	396	10	735
	FS+J	38	198	-	-	1
	SS+J	426	2 061	174	-	120

*Tabulka 7: Zastoupení typů úprav v Souhrnné tabulce:
souvislý text UZ*

V rámci repertoáru UZ měla celkově největší zastoupení metoda zjednodušení SS ve skupině 3, úprava se projevila na 169 znacích. V souvislém textu UZ se maximální hodnota pohybuje na stejné pozici, a to o počtu 2 190 znaků. Co se týče nejnižších hodnot, v repertoáru UZ prošly úpravou pouze 2 znaky ze skupiny 2 a 5, oba formou úpravy FS+J. Ve druhé tabulce se znak skupiny 5 v celém textu objevil pouze jednou, proto sdílí s tabulkou repertoáru UZ pouze tuto jednu minimální hodnotu.

5.3 Analýza počtu prvků a tahů

Dalším krokem, který následoval po analýze jednotlivých způsobů úprav a jejich zastoupení v textu, byl podrobný rozbor snížení počtu prvků a tahů znaků mého korpusu. Všechny údaje potřebné k vytvoření přehledu o snížení počtů a průměrů jsou shrnuty v tabulce č.8 a č.9:

Kategorie	Podkategorie	Počet tahů NZ	Počet tahů ZZ	Počet prvků NZ	Počet prvků ZZ
1	-	540	191	120	65
2	2A	1 387	717	333	194
	2B	467	204	115	60
3	FS	3 717	2 209	876	645
	SS	2 691	1 929	542	536
	FS+SS	1 037	488	218	152
	J	1 647	1 045	340	278
	FS+J	76	49	19	14
	SS+J	725	376	146	105

Tabulka 8: Analýza počtu tahů a prvků: repertoár UZ

Kategorie	Podkategorie	Počet tahů NZ	Počet tahů ZZ	Počet prvků NZ	Počet prvků ZZ
1	-	13 932	6 960	3 118	2 449
2	2A	29 051	23 290	6 660	5 517
	2B	20 544	7 719	6 006	2 420
3	FS	45 970	25 689	10 788	8 020
	SS	30 658	21 333	6 393	6 402
	FS+SS	24 940	15 554	6 036	4 853
	J	38 462	24 445	8 080	7 040
	FS+J	2 818	2 139	771	706
	SS+J	30 837	18 628	7 911	4 276

Tabulka 9: Analýza počtu tahů a prvků: souvislý text UZ

Nejvyšší hodnoty dosahuje jak v rámci repertoáru UZ, tak v souvislém textu UZ úprava FS.Co se týče nejnižších hodnot. U obou tabulek se nacházejí napozici úpravy FS+J.

Velmi zajímavé je také snižování počtu tahů a prvků z pohledu AZS. V repertoáru UZ se nacházelo 403 grafémů, které obsahovaly AZS. V souvislém textu se v přepočtu jednalo o 7 200 znaků. Zastoupení zde mělo všech 54 AZS, jak je v jejich grafické podobě uvádí Švarný (2001: 28). Vliv grafické úpravy AZS na snížení počtu tahů a prvků shrnují tabulky č. 10 a 11:

	Tahy celkem	Tahy znaků s AZS	Prvky celkem	Prvky znaků s AZS
NZ	12 287	5 920	2 709	1 200
ZZ	7 208	3 774	2 049	1 049
Rozdíl	5 079	2 146	660	151

Tabulka 10: Analýza tahů a prvků znaků obsahujících AZS: repertoár UZ

	Tahy celkem	Tahy znaků s AZS	Prvky celkem	Prvky znaků s AZS
NZ	237 212	91 204	55 763	19 434
ZZ	145 757	54 646	41 683	17 315
Rozdíl	91 455	36 558	14 080	2 119

Tabulka 11: Analýza tahů a prvků znaků obsahujících AZS: souvislý text UZ

Podíl úprav grafiky AZS na celkovém snížení hodnot je celkem markantní. V hodnotách snížení počtu tahů v případě repertoáru UZ tvořily znaky obsahující AZS 42,2 % z celkového rozdílu. V případě prvků je zastoupení o něco menší, a to 22,9 %. V souvislém textu UZ tvořily úpravy znaků s AZS 40 % z celkového počtu snížených tahů a 15 % z počtu prvků.

5.4 Shrnutí výsledků analýzy

Analýza probíhala v několika etapách. První spočívala v nalezení vhodného beletristického textu v NZ a ZZ. Dalším krokem bylo vygenerování dvou repertoárů jednotlivých znaků bez opakování. Všem znakům jsem následně přidělila počet tahů a prvků (tabulka č. 1, 2). Z celkového počtu 72 544 znaků jich 843 NZ prošlo zjednodušením. Všechny tyto znaky jsem společně s jejich upravenými podobami sjednotila do repertoáru UZ, který je možné prohlédnout si v příloze č. 2 na CD-ROM. Grafémy jsem pak klasifikovala ve dvou krocích, nejprve na základě příslušnosti k Souhrnné tabulce a následně do tří základních kategorií dle Su Peichenga. Další podkategorie v rámci tohoto dělení byly nadefinovány tak, aby vycházely z konceptu, jak jej uvádí Su.

Hlavní dělení do tří základních kategorií proběhlo na základě úprav, které jsou u grafémů znatelné na první pohled: vypuštění části grafiky, úprava grafiky a nahrazení jiným grafémem. V repertoáru UZ nacházelo nejvíc původních znaků upravených metodou úpravy grafiky, a to 684. Metodou vypuštění bylo upraveno 124 znaků a nahrazených jich bylo 35. Co se týče zastoupení úprav v souvislém textu UZ, procentuální zastoupení bylo podobné. Nejvíce grafémů, 14 297, bylo upraveno rovněž zjednodušením grafiky. 3 876 znaků prošlo úpravou vypuštěním a nahrazeno bylo 1 027 znaků. V rámci této kategorie byly za účelem co nejpodrobnější analýzy vytvořeny podkategorie, kterých přehled uvádí graf č. 1. V případě úpravy grafiky bylo vytvoření podskupin, jejichž obsah by se vzájemně nepřekrýval, poněkud problematické. Za účelem vytvoření jednoznačně vymezených skupin jsem se musela odchýlit od dělení, jak jej uvádí Su, a poupravit je.

Když jsem všechny znaky rozdělila, provedla jsem analýzu zastoupení všech úprav (tabulka č. 4 a 5). V repertoáru i souvislém textu UZ byla nejčastěji prováděná metoda úpravy FS, nejméně pak FS+J. Následně jsem pak zanalyzovala zastoupení úprav v Souhrnné tabulky (tabulka č. 6 a 7). Posledním krokem bylo provedení analýzy počtu prvků a tahů jednotlivých grafémů a rozbor jejich snížení na základě zjednodušení. Pro demonstraci uvádím tabulky č. 12 a 13. Nejprve jsem zkoumala, jak se zjednodušení projevilo na snížení počtu prvků a tahů repertoáru UZ a souvislém textu UZ, následně pak celkové snížení v rámci celého souboru povídek, včetně znaků, které zjednodušením neprošly.

	Tahy	Průměr	Prvky	Průměr
NZ	12 287	14,6	2 709	3,2
ZZ	7 208	8,7	2 049	2,5
Rozdíl	5 079	5,9	660	0,7

Tabulka 12: Pokles počtu tahů a prvků: repertoár UZ

	Tahy	Průměr	Prvky	Průměr
NZ	237 212	12,4	55 763	2,9
ZZ	145 757	6,9	41 683	2,0
Rozdíl	91 455	5,4	14 080	0,9

Tabulka 13: Pokles počtu tahů a prvků: souvislý text UZ

V repertoáru UZ se počet tahů snížil o 41,3 %. Když tento údaj porovnáme s údaji ze souvislého textu UZ, zjistíme, že došlo ke snížení v přepočtu o 38,6 %. Když se na srovnání podíváme z hlediska prvků, tabulka č. 12 uvádí pokles o 24,4 %, naproti tomu v tabulce č. 13 došlo ke snížení o 25,3 %. V tomto ohledu jsou si tedy výsledné hodnoty bližší, než v případě počtu tahů.

Po přepočtení všech údajů o tazích, prvcích a výskytu jednotlivých znaků v textu, jsem provedla analýzu srovnání počtu tahů a prvků v rámci celého textu, tentokrát už i včetně grafémů, které neprošly zjednodušením.

	Tahy	Průměr	Prvky	Průměr
NZ	26 308	11,3	6 468	2,8
ZZ	21 001	9,2	5 743	2,5
Rozdíl	5 307	2,1	725	0,3

Tabulka 14: Pokles počtu tahů a prvků: repertoáry NZ a ZZ

	Tahy	Průměr	Prvky	Průměr
NZ	607 079	8,4	159 587	2,5
ZZ	505 240	6,9	143 137	1,9
Rozdíl	101 839	1,5	16 450	0,6

Tabulka 15: Pokles počtu tahů a prvků: souvislý text

Z pohledu analýzy repertoárů se počet tahů snížil o 20,2 %. Co se týče počtu prvků, poklesla hodnota o 11,2 %. V porovnání s poklesem počtu tahů není tato změna až natolik markantní. Když se však zaměříme na analýzu souvislého textu, zjistíme, že počet tahů se snížil o 16,8 %, čím se hodnota liší od údajů z analýzy repertoárů. Dokonce i procentuální snížení počtu prvků je nižší o 10,3 %.

6. ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem provedla analýzu zastoupení různých metod zjednodušování čínských znaků v souvislém textu a zkoumala vliv těchto změn na počet prvků a tahů. Primárním cílem bylo zjistit, jaké jsou metody zjednodušování znaků, jak velké mají v textu zastoupení a jak se v rámci dvou srovnávaných textů snížil počet prvků znaku a jejich tahů mezi nezjednodušenými a zjednodušenými znaky. Proto bylo zapotřebí provést analýzy ze dvou úhlů pohledu: prvním bylo zjištění počtu prvků a tahů každého z grafémů a následně zařazení těch, které prošly změnami do nadefinovaných kategorií.

Tato práce je sestavena ze dvou částí. V první, teoretické části, jsem se zabývala charakteristikou čínského znakového písma. Uvádím zde jak klasifikaci čínského grafemického systému, tak i náhled na tento systém z hlediska kategorizace a grafické struktury. Stěžejní část teoretické části zahrnuje proces zjednodušování znaků, popis jednotlivých metod tak, jak je uvádí Su Peicheng a důsledky vlivu těchto změn na znakový inventář. Analytická část pak obsahuje popis výsledků jednotlivých částí analýzy. Zkoumaný korpus byl vytvořen na základě srovnání dvou obsahově identických textů, jednoho psaného ve zjednodušených znacích, druhého v nezjednodušených. Po vytvoření repertoárů různých znaků vyskytujících se v obou analyzovaných textech jsem každému grafému přiřadila počet prvků a tahů za pomoci informačního slovníku. Z tohoto výčtu jsem pak vyčlenila znaky, které prošly jakoukoliv úpravou grafiky. Ty jsem pak rozdělila dle jejich příslušnosti k seznamům Souhrnné tabulky a barevně označené jim přidělila různé způsoby zjednodušení.

Klasifikace na základě metod zjednodušení proběhla ve dvou krocích. Jako první jsem rozdělila analyzované grafémy do tří hlavních tabulek dle základních grafických úprav. Následně jsem pak vytvořila podkategorie, které vychází z dělení, jak je popisuje Su a přiřadila k nim jednotlivé grafémy. Po sečtení prvků a tahů všech těchto znaků jsem pak provedla komparaci jejich součtu jak v rámci analýzy repertoáru, tak i souvislého textu.

Z pohledu zastoupení tří základních metod zjednodušení se v obou analýzách nejčastěji uplatnil způsob označený jako úprava grafiky (viz grafy č. 3 a 4 v kapitole 5.1). V rámci podkategorií šlo konkrétně o úpravu fonetické složky (viz tabulky č. 4 a 5 v kapitole 5.1). Tato metoda se v repertoáru 843 znaků, které prošly zjednodušením,

projevila u 252 z nich (29,9 %), v celém textu o délce 72 544 grafémů pak u 3 605 znaků nezjednodušené podoby (18,8 %).

Z celkového počtu 72 544 znaků prošlo zjednodušením 26,5 %, z pohledu repertoáru 36,3 %. Co se týče snížení počtu prvků v rámci repertoáru, došlo ke snížení průměru o 0,3. V celém souvislém textu je pak hodnota je o něco vyšší, a to 0,6. V repertoáru pouze těch grafémů, u kterých proběhla úprava grafiky, došlo ke snížení počtu tahů v průměru o 5,9 na grafém (v souvislém textu o 5,4).

Odborné publikace uvádí, že z celkového počtu 3 500 frekventovaných znaků došlo k úpravě u 32,7 % z nich. V rámci znaků Souhrnné tabulky se zjednodušením snížil průměrný počet tahů na grafém o 5,7. Po srovnání výsledků závěrečné části analýzy jsem došla k závěru, že údaje o snížení počtu tahů a procentuálním zastoupení zjednodušených znaků jsou podobné. Při srovnání vznikly jen malé odchylky, ale v zásadě se jedná o velice blízké hodnoty. Moje hypotéza se tedy tímto zjištěním potvrzuje a dokazuje, že i v praxi se zjednodušování uplatňuje tak efektivně, jak je uváděno v publikacích.

Domnívám se, že tato práce může být přínosná jak pro potřeby pedagogické praxe, tak i pro zájemce o čínské znakové písmo, kteří chtějí lépe porozumět jeho problematice. Především představuje náhled do systému zjednodušování grafiky a uvádí praktické příklady pro každou z kategorií. Práce poukazuje primárně na aplikaci tohoto procesu na literární text a představuje vlivy reformy zjednodušení, které se na textu odrazily formou snížení počtu tahů a prvků. Provedená analýzy pak dokazuje, jak efektivní bylo zavedení reformy zjednodušování.

Resumé

The Bachelor thesis focuses on the simplification of the graphics of the Chinese characters. The main goal of the thesis was to investigate the proportion of the individual simplification methods, and the decrease of the number of the strokes and component parts in a text. The analysis was based on the comparison of two versions of a belletristic text, with the first version written with the set of simplified Chinese characters, and second version written with the set of traditional Chinese characters. The thesis is divided into the theoretical part and analytical part. Theoretical part contains information about the categorization of the Chinese writing system, development of its graphical structure, and the simplification reforms of the writing system established in the 20th century. The analytical part includes analysis of the simplification methods and the subsequent decrease in the number of strokes and component parts in two corpuses, each with a total length of 72 544 characters. The analysis was performed on both repertoire of individual characters without the repeated occurrence and on the coherent text. It was found that the largest proportion of the simplified characters was simplified using the graphics modification method, specifically the modification of phonetic components. Percentage proportion of the simplified characters and the decrease in the average number of strokes is in agreement with the numbers presented in the published literature.

Keywords: Chinese writing system, Chinese character, character simplification process, simplification methods, Chinese writing system reforms

Seznam literatury

COULMAS, Florian. *Writing Systems. An Introduction to their Linguistics Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0521782171.

CHEN, Ping. *Modern Chinese. History and Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. ISBN 9780521645720.

KÉKI, Béla a Ivan HLAVÁČEK. *5000 let písma*. Přeložil Pavla ZIEGOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1984, 148 s. Malé encyklopedie, sv. 17. ISBN (Váz.).

KUČERA, Ondřej a kol. *Učebnice čínských znaků I*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1119-9.

LI, Wendan. *Chinese writing and calligraphy*. Hawaii: University of Hawaii Press, 2009. ISBN 0-8248-3364-3.

LIU, Haitao and Junying LIANG. *Motifs in Language and Text*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2017. ISBN 978-3-11-047496-1.

MA Xianbin 马显彬: *Xiandai Hanzixue 现代汉字学 [Moderní grammatologie]*. Kanton: Jinan Daxue Chubanshe, 2013. ISBN 9787566804839.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. *Čínské znakové písmo: synchronní model tradiční kategorizace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5181-7.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. *Ideogramy v moderní čínštině*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3909-9.

SU Peicheng 苏培城. *Xiandai Hanzixue Gangyao 现代汉字学纲要 [Úvod do moderní grammatologie]*. Přpracované vydání. Beijing: Beijing Daxue Chubanshe, 2001. ISBN 9787301025970.

SUN, Chaofen. *Chinese: a linguistic introduction*. New York: Cambridge University Press, 2006, xiv, 234. ISBN 0-521-53082-2.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. 2. přprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0298-X.

UHER, David. *Hanská grammatologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3866-5.

VOCHALA, Jaromír, Miroslav NOVÁK a Vladimír PUCEK. *Úvod do čínského, japonského a korejského písma*. 2. vyd. Praha: SPN, 1989.

WANG, William S.-Y. a Chaofen SUN. *The Oxford handbook of Chinese linguistics*. New York: Oxford University Press, 2015. ISBN 0199856338.

YANG Runlu 杨润陆. *Xiandai Hanzi Xue 现代汉字学 [Moderní grammatologie]*. Beijing: Neijing Shifan Daxue Chubanshe, 2008. ISBN 9787303094370.

ZÁDRAPA, Lukáš a Michaela PEJČOCHOVÁ. *Čínské písmo*. Praha: Academia, 2009. 297 s. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-1755-0.

ZHAO Shouhui and Richard B. Jr. BALDAUF. *Planning Chinese Characters: Reaction, Evolution or Revolution?* Dordrecht: Springer, 2008. ISBN: 978-0-387-48574-4.

Slovníky:

Hanzi Xinxì Zidian 汉字信息字典 [Informační slovník čínských znaků]. Peking: Kexue Chubanshe, 1988. ISBN 7-03-000869-3.

WENLIN INSTITUTE, Inc. 文林 *Wenlin Software for Learning Chinese* [Software]. Version 4.0.2. Wenlin Institute, Inc. © 1997-2011.

VOCHALA, Jaromír. *Stručný čínsko-český a česko-čínský slovník*. Praha: SPN, 1997. Kapesní slovníky (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-26089-6.

Internetové zdroje:

SAN Mao 三毛, 1976. *Sahala de gushi 撒哈拉的故事 [Příběhy ze Sahary]* [online]. Release Date: March 27, 2012 [cit. 5.3.2018]. Dostupné z: <https://tw.ixdzs.com/read/111/111324/>.

SAN Mao 三毛, 1976. *Sahala de gushi 撒哈拉的故事 [Příběhy ze Sahary]* [online]. Release Date: March 27, 2012 [cit. 5.3.2018]. Dostupné z: <https://www.kanunu8.com/book3/7179/index.html>.

Kvalifikační práce:

WARD, Sandi P. *San Mao: Oasis or Mirage? The Phenomenon of the “Chinese Woman of the Desert”*. Pittsburgh, 2017. Master thesis. Kenneth P. Dietrich School of Arts and Sciences. The Graduate Faculty. Thesis director KUN Qian, Ph.D.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Tabulka analyzovaných znaků (CD-ROM)

Příloha č. 2: Zpracovaný korpus (CD-ROM)